REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

# GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Dumineca 14.)

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 76.—Anul LXXI. Brașov, Vineri 4 (17) Aprilie. 1908.

## Un semn al vremilor.

S'a întâmplat Dumineca trecută în capitala Galiției, Lemberg, ca un tînăr student rutean, un naționalist fanatic să impuște pe guvernatorul polon contele Potocky. Acesta a dat audiențe, cum o făcea în toată Dumineca. Studentul Sczynski, ascultător de filosofie în anul al treilea, a cerut și el audiență pe baza unei petițiuni ce pretindea a-o preda guvernatorului. Intrând la acesta, scoase un revolver și ucise pe contele Potocky slobozând 5 focuri asupra lui. Faptul acesta, ne mai pomenit în felul său în Austria, a făcut mare svon și a deșteptat și ațâțat și mai mult dușmănia dintre Poloni și Ruteni.

E trist acest lucru și de sigur că atentatul studentului rutean nu poate fi aprobat de nici un Rutean cu bun simț și cu pătrundere. Clubul național rutean din camera austriacă a osândit fapta cât se poate de aspru, zicând, că la Ruteni nu s'a mai întâmplat așa ceva. Dar toți recunosc, că atentatul dovedește, cumcă poporațiunea ruteană e în cel mai mare grad amărâtă, căci numai de aci și-a putut împrumuta tânărul fanatic Siczyinski gândul și hotărârea să omoare pe Potocky, despre care a auzit că e un mare dușman al Rutenilor, care la alegerile trecute dietale din Galiția a făcut ca Rutenii dintre 46 de cercuri electorale, ce li-se cuveneau, să poate isbuti numai în 21 cu candidații lor.

Mai mulți deputați naționali ruteni au zis, că atentatul săvârșit e a se tâlmăci prin aceea, că în adevăr Rutenii sunt brutal asupriți din partea Polonilor și că acel tânar a crezut că lovind în contele Potocky, lovește totdeodată în asuprire, a căreia întrupare o vedea chiar în persoana guvernatorului. Insuși ziarul aristocrat polon „Czas“ zice: „Ucigașul și-a ales tocmai pe un bărbat, care era purtat de gândul să aducă pace și dreptate poporului rutean. Durerea noastră pentru acest scump bărbat se amestecă cu aspra osândire a faptei din parte-ne. Pentru aceasta faptă nu facem răspunzător întregul popor rutean, nu învinuim poporul rutean, ci din potrivă voim să sperăm, că vocea dinlăuntru a poporului rutean osândește pe făptuitor...“

Ori și cum; ceeace s'a petrecut la Lemberg descopere răul, că o națiune, ca Polonii, asuprește pe altă națiune, ca Rutenii, intr'un chip, care nu mai poate să fie suferit în ziua de azi. Nu mai încape îndoială, că în capul înferbântat de patimă al studentului rutean, care timp de peste un an a purtat revolverul în buzunar, așteptând să'i de-a prilegiul de a omorî pe Potocky, s'a copt planul acesta infernal în urma măniei și a urei poporului rutean față cu Polonii dela putere, și cu dregătorii administrativi.

E asemenea aproape de mintea omului, că acel tînăr rutean a supt mult și din scrierile și faptele revoluționare ale atentatorilor ruși, căci pân' acum numai în Rusia s'a încetățenit față cu asupritorii omorul în chipul și forma lui crâncenă de atac viclean cu pumnalul, ori cu revolverul, ori în fine cu bombele și cu dinamita pe la spate.

Este cu toate astea un semn al vremilor și pentru Austria și pentru toată monarchia noastră, ceeace s'a petrecut Dumineca în Lemberg. Trebue să se grăbească și diriguitorii acestei monarchii cu o zi mai curând de a introduce o stăpânire de dreptate și de libertate pentru toate popoarele ei, căci atunci mânia și ura dintre ele nu vor mai fi un pat cald, din care să răsară fanatismul în forma lui exaltată, cum se dovește la ucigașul contelui Potocky și la mama sa, pe care tânărul știuse s'o câștige pentru planul său. Atunci va durmi și va trăi fiecare liniștit.

## La jubileul „Gazetei“.

**Brad**, 1 (14) Aprilie 1908. — Lăudat să fie Dumnezeu, că pot să contribui și eu cu aceasta sumă, de *50 (cincizeci) coroane* la fondul înființat din ansa jubileului de 70 de ani al mamei ziaristicei noastre.

Doresc, d-le Director, ca Tatăl ceresc să-ți lungească anii vieței, să-ți dee sănătate, putere și tărie la continuarea muncii atât de grele dar și de foarte mare preț pentru drepturile și libertățile publice, ca să ajungi și serbarea centenarului cinstitei și de întreaga obște prețuitei noastre bătrâne „Gazeta Transilvaniei“! Cu dragoste

*Vasiliu Damian*,
protopop.

**Feldioara**, 28 Martie v. 1908 — Prea stimatului domn Dr. Aurel Mureșianu! Urez din toată inima mea la jubileul „Gazetei“ ca Dumnezeu, care poartă de grijă la tot neamul, să Vă dea putere nouă ca să puteți lupta înainte pentru deșteptarea și luminarea poporului. De douăzeci de ani și mai bine sunt abonatul „Gazetei“ și mi-ai fost ca un tată, d-le Director, căci prin foaia scrisă de d-ta m'am deșteptat și eu, care am fost numai la o școluță acoperită cu pae, din care am eșit la 1856 cu puțină cunoștință. Numai „Gazetei“ și focului luminei ce l'a lățit la mine și mare am săi mulțămesc, că mi-s'a deschis mintea și am început să văd și eu lucrurile și lumea cu ochii mai deștepți.

Să trăiți d-le Mureșianu, să trăiască „Gazeta“ și toți colaboratorii ei! Să rânduiască Dumnezeu, ca nenumărați ani ea să fie sfătuitoare și veghie credincioasă pentru poporul român.

In semn de bucurie și de recunoștință depun și eu cu mâna mea proprie pe masa redacțiunei *10 (zece) coroane în aur* pentru fondul ce un ocaziunea jubileului l'ați înființat.

*George Silvestru Piltea*,
econom și epitrop al bisericei.

**Șiomfaleu**, 30 Martie (12 Aprilie) — Fetele române din Șiomfaleu, salută „Gazeta“ la împlinirea de 70 de ani ai vieții sale și-ii împletesc cununi de glorii de primăvară.

*Accolarenția P. Simon, Domnița Langa, Florica Langa, Mariuța Câmpeanu, Susana Langa, Lucreța Câmpeanu, Florica Șomeșanu, Florica Câmpeanu, Maria Onofreiu, Victoria Socaciu.*

**Tatărlau**, (Cetatea de baltă) 29 Martie (11 Aprilie) — Pe lângă cele mai fierbinți urări cu ocazia aniversării contribui pentru fondul jubilar al „Gazetei“ suma de *1 (una) coroană.*

*Zaharie Macaveiu*,
învățător.

**Aghireș**, Martie 1908. — Iubită Gazetă! Tu ești profesorul nostru de casă, care de atâtea ori ai înviorat inimile noastre sleite de valurile viforoase ale acestei lumi, atât în privința intelectuală, cât și în cea religioasă-morală. Tu ai fost un far luminos în zilele când eram mai desperați de un viitor senin. Tu ne-ai răcorit sufletul prin cunoștințele și veștile depărtate de peste țară și mări, — fii falnică de căldurosul sprigin, fii binecuvântată de Dumnezeu și de noi, ca să rămâi și succesorilor noștri tot atât de puternic sprijin și răspânditor de lumină și mângâiere în timpuri de restriste, cât și în vremuri line.

Raza luminei cerești să încălzească virtuțile conducătorilor acestui focular românesc și a marelui director d-l Dr. A. Mureșianu încă mulți ani fericiți.

*Nicolau Albu*,
inv. pens. și vechiu abonent.

**Șiomfaleu**, în 30 Martie 1908. — *Mult Onor. D-le Redactor!* Cu serbarea jubileului de 70 de ani dela nașterea iubitei și mult respectatei noastre „Gazeta Transilvaniei“, care a fost prima lumină ce a luminat poporul român, intrând în casele noastre în toate zilele cu sfat și cu învățăturile sale învățându-ne pe aceia cari am sprijinit'o în vieață, la care și eu ca plugar prenumărându-o, vin și eu în ceasul al 11, cu inima deschisă să felicitez dorindu-i un viitor strălucit. Eară d-lui Director Aurel Mureșanu îi doresc multă sănătate și vieață veselă. Trăiască scumpa „Gazetă“ împreună cu directorul și redactorul, mulți ani fericiți!!

*Gregoriu Câmpean Crăciun*,
plugar.

**Saschiz**, Ianuarie 1908. — Dumnezeu ajute-Vă în munca ce-o munciți! Să trăiți! Trăiască „Gazeta“!

*Nicolae Fleșeriu*,
măsar.

**Gabad** (Mureș-Uioara), Martie 19 v. — Abonamentul la numărul jubilar vi l'am trimes, acum am plătit și foaia nr. de Dumineca până la finea anului. La jubileu Vă doresc viață și sănătate, să puteți da Gazeta de Dumineca încă mulți ani, să trăim și noi să abonăm și numărul jubileului de 100 de ani. Să Vă ajute Dumnezeu!

*Anton Oprinca*,
proprietar.

## Revista politică.

In ședința dietei din Joia trecută *s'a votat în întregime proiectul de lege privitor la înăsprirea regulamentului camerei.* Vineri s'a închis apoi sesiunea a doua a dietei prin rescript regal. Vacanțele parlamentare vor dura până la 29 Aprilie n., când se va deschide sesiunea a treia, în care se va aplica deja noul regulament.

*

Mult zvon face în lumea politică *vizita cancelarului Germaniei Bülow*, pe care a făcut'o zilele aceste la Viena și la Roma.

Ziarul „Tribuna“ din Roma scrie, că din întrevederile d-lor Bülow și Tittoni a rezultat o deplină înțelegere asupra cestiunilor internaționale principale și mai ales asupra *cestiunei balcanice.*

In urma vizitei lui Bülow la Aehrenthal, ministrul de externe al Austro Ungariei, nu este îndoială despre înțelegerea dintre acești doui oameni de stat. De asemenea înțelegerea dintre d-nii Bülow și Tittoni, ministrul de externe al Italiei, a stabilit între Italia și Germania și Austro-Ungaria un acord perfect de acțiune în cestiunile, cari privesc orientul european.

Ziarul „Giornale d'Italia“ constată, de asemenea acordul perfect care rezultă din întrevederile d-lor Bülow, Tittoni și Aehrenthal, asupra cestiunei macedonene.

Intr'o convorbire, cancelarul Bülow a respins verziunile fantastice publicate asupra călătoriei sale, zicând că de mult timp avea dorința de a întoarce vizitele, pe cari i le făcuseră d-nii Giolitti și Tittoni, în anii 1904 și 1905. Cât despre partea politică, a zis Bülow, Puterile sunt acum mai ales ocupate a mijloci o transacțiune între proiectul englez și cel rusesc cu privire la reformele în Macedonia și la pacificarea cât mai mare posibilă a condițiunilor turburate în aceastâ țară. E de sperat că se va ajunge la rezultat practic. Germania nu are nici un interes local, totuși are un viu interes și o vioă dorință ca să se mențină unirea Puterilor asupra cestiunilor balcanice și ca să nu fie nici un motiv ca să izbucnească vre un conflict. Conferințele noastre verbale, a zis d-l de Bülow, au fixat punctele de vedere și scopurile comune. Aceasta corespunde și scopului triplei alianțe, care este menținerea statului quo.

Privitor la raporturile dintre Austria și Italia, nu a fost necesară nici o mediațiune din partea Germaniei, de oarece unul dintre meritele cele mai netăgăduite ale d-lor Giolitti și Tittoni este de a fi făcut din nou amicale și pline de încredere reciprocă relațiunile italo-austriace. Lucrul acesta a fost ușurat de atitudinea tot atât de leală și de devotată a ministrului Aehrenthal.

*

Studentul în filozofie Miroslav Siczynsky, Rutean ucrainist, anunţându-se Duminecă în audienţă la guvernatorul Galiţiei *conte Andrei Potocki, l'a ucis cu 6 focuri de revolver*. Motivul atentatului e politic. Adus la poliţie, a declarat studentul Siczynski, că a ucis pe guvernator, ca să răzbune nedreptăţile ce le sufere poporul său.

---

## Nuoii academiciani.

Sub titlul acesta ziarul »Adevărul« publică următoarele: Azi (Marţi) la orele 9 dim. Academia română a ţinut şedinţă secretă. Prezenţi 25 membrii. S'a procedat la alegerea a trei membrii ordinari în locul decedaţilor: Iosif Vulcan, Dim. C. Ollănescu şi B. P. Haşdeu şi au întrunit majoritatea cerută d-nii: Duiliu *Zamfirescu*, N. *Gane* şi Andrei *Bârsean*. Imediat li-s'au trimis noilor membrii adrese, prin cari li-se face cunoscută alegerea în savantul corp. La orele 12 şi jumătate s'a încheiat cuvenitul proces-verbal, apoi academicianii — tot în şedinţă secretă — au discutat modificarea unor articole din statute. Intre altele a fost vorba ca sesiunea ordinară a Academiei de aici înainte să se ţie în cursul lunei Mai cu începere dela 1.

D-l N. *Gane* a publicat pe la 1871 »Novele«, apoi un volum de »Poezii«, a tradus »Infernul« lui Dante şi a mai strâns alte bucăţi nouă într'un volum întitulat »Zile trăite«. D-sa a fost o săptămână şi ministru al domeniilor la 1888. In mai multe rânduri a fost deputat, senator, prefect, primar, demnitate pe care o ocupă şi acum la Iaşi.

Andrei *Bârsean* e profesor la şcoala comercială română din Braşov. El s'a născut la anul 1858 în Dârstele Braşovului, şi-a făcut studiile în Braşov, Viena şi München. S'a ocupat cu adunarea şi publicarea literaturei poporale, cu lucrări didactice şi a scris şi versuri pe cari le-a publicat în »Convorbiri Literare«, în »Familia« din Oradea-mare şi în foiletonul »Gazetei Transilvaniei«. Publicaţiile sale mai de seamă sunt: »Doine şi strigături din Ardeal« în colaborare cu Dr. Jarnik (două ediţii) scriere premiată de Academie; »Cincizeci de colinde« (1890); »Din traista lui Moş Stoica« anecdote populare publicate sub pseudonimul Sandu la Braşov în (1901.) In anii 1887—1888 a redigeat împreună cu I. Popea foaia »Şcoala şi Familia« etc.

D-l Duiliu *Zamfirescu* a debutat pe la 1881 prin volumul: »Fără titlu« şi poeziile sale »Levante şi Calavrita« şi »Harpista«, cari l-au făcut cunoscut deodată. Apoi a tipărit romanul »In faţa vieţii«. Intrat în cariera diplomatică a înaintat până la gradul de ministru plenipotenţiar şi a mai scris în răstimp de douăzeci de ani »Alte orizonturi« (poezii), »Viaţa la ţară«, »In războiu«, »Tănase Scatiu« etc. (romane).

---

# ŞTIRILE ZILEI.

— 8 Aprilie.

**Pentru teatrul românesc.** Dela părintele Ioan *Baciu* din Şoimuş primim spre publicare următorul apel: Venitul curat dela broşurelele mele ce le-am pus în vânzare »Prospectul« cu 2 coroane şi »Regulamentul« de teatru cu 1 coroană, l'am oferit întreg pe sama Tovărăşiei Teatrale de aici carea chiar acuma edifică *un teatru poporal cu trei rânduri de loje* şi o galerie, unde încap peste 200 spectatori. Teatrul a ajuns deja sub acoperemînt, dar până la deplina lui gătire se recer încă multe spese. De aceea sunt prea încredinţat că nu vă ve-ţi supăra pentru că îndrăsnesc de a vă aduce aminte ca să trimite-ţi şi Dvoastră preţul broşurei ce a-ţi binevoit a primi, căci acum are Tovărăşia noastră teatrală mai mare trebuinţă de ajutor de bani. După înaugurarea teatrului am să public o dare de samă amănunţită despre toate spesele şi venitele de clădire pe cum şi fotografia teatrului, atât a interiorului cât şi a exteriorului. Totodată vă rog de a propaga în cercul cunoscuţilor Dvoastre lăţirea acestor broşuri, pentru care bunăvoinţă anticipative vă mulţumesc. *Ioan Baciu* preot în Şoimuş.

**In atenţiunea proprietarilor de case.** Ni se aduce la cunoştinţă că zilele aceste se vor vizita de către organele poliţiei locale, curţile şi casele proprietarilor din Braşov, spre a se constata dacă proprietarii s'au conformat sau nu regulamentului în vigoare în ce priveşte curăţenia şi măsurile luate pentru cazul de incendii. Negligenţele constatate vor fi aspru pedepsite. Proprietarii au se observe de altfel prescrisele legii şi fără de-a mai fi anunţaţi prin ziare. Aviz deci proprietarilor, ca să aibă toate lucrurile în ordine!

**A murit sub patrafir.** Ni se scrie: Femeea Floarea Stănilă locuitoare din comuna *Christian* (com. Braşov) erà bolnavă în pat de un timp încoace. Duminecă în 12 Aprilie st. n. a. c. la oara 7 şi jumătate dimineaţa chemă pe parohul din localitate *Virgil Pop* să îi cetească o rugăciune pentru alinarea durerilor. Preotul îndeplini voinţa boluavei şi când aceea se afla sub patrafir îşi dete sufletul în decursul rugăciunii, fără a fi chinuită de dureri.

**Necrolog.** Din *Braşovul-vechiu* ni-se scriu următoarele: »Corul bisericei române a Sfintei Adormiri din Braşovul-vechiu« a îmbrăcat pentru a doua oară haina de doliu, căci nemiloasa moarte iarăşi a răpit din mijlocul membrelor acestui cor, fără de veste, pe una dintre cele mai harnice şi vechi coriste, pe *Marina Micu*, care prin 5 ani de zile a fost neîntrerupt membră la acest cor. Decedata se bucura de simpatia şi dragostea ce ş'o câştigase printre membrele surori, îmbărbătându-le cu orice ocasiune de a lucra împreună pentru înaintarea corului.

Inmormântarea s'a săvârşit Dumineca trecută cu o frumoasă pompă, la care a luat parte un număros public. Serviciul funebral l'a săvârşit părintele Ios. Maximilianu, parohul local împreună cu cantorul Ioan Bârsan, iar răspunsurile le-a dat corul bisericesc. Rămăşiţele pământeşti ale decedadei s'au ridicat din locuinţa obiditei mame (casele proprii) de 8 corişti şi 8 coriste. Printre cununile, cari împodobeau carul funebral, se afla şi o frumoasă cunună din partea corului bisericesc cu următoarea încripţie: »*Iubitei noastre coriste Marina Micu — 1908. Din partea corului bisericesc*«. Părintele Maximilian a rostit o jalnică şi dureroasă predică. Corul sub conducerea părintelui Ios. Maximilian a cântat câteva cântări de jale, iar după ce decedata a fost lăsată în cripta familiară s'a cântat în cor de toţi câţi erau de faţă cântarea: *O fată tânără pe patul de moarte*" de Bolintineanu.

Pe răposata o deplânge mama văduvă împreună cu 2 fiice şi fii, cumnaţi, cumnate etc. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria ei în veci neuitată! — *Un participant.*

**Pentru masa studenţilor romani din Braşov** s'au mai făcut următoarele contribuiri: *„Porumbăceana"* societ. pe acţii în Porumbacul de jos, K. 10 şi »*Cassa de păstrare*« din Sasca-montană, 25 cor.

Primească generoşii donatori cele mai călduroase mulţămite — *Direcţiunea şcoalelor medii gr. or. român din Braşov.*

**Adunare poporală.** Conducătorii partidului social-democrat din loc organisează *o mare adunare poporală*, pe ziua de *Duminecă 19 Aprilie* st. n., a. c., după amiazi la orele 3, în sala pavilonului de sticlă al *Berăriei Nr. 5*, (Braşov-vechiu, str. Lungă). La ordinea zilei: 1. Starea politică economică-socială. 2. *Votul universal, egal şi secret.*

**Curatoratul bisericei gr. cat. din Benic** aduce călduroase mulţămite stim. domn Alexandru *Morariu* notar cercual în Ohaba şi soţiei sale Aurelia născ. Betecui, cari din prilejul cununiei dlor întâmplată în 26 Ian. a. c. au comandat pe sama acelei biserici un *polir* şi *disc* aurite de mare preţ. Dumnezeu le răsplătească cu viaţă casnică îndelungată şi fericită. Benic în 10 April 1908. In numele curatorat'ului *Amos Frâncu* paroh gr. cat.

**Sentinţa în procesul bombelor din Barcelona.** Tribunalul din Barcelona a pronunţat sentinţa în procesul anarhiştilor din Barcelona. Acuzaţii principali Iohan şi Hermegild Rull şi Maria Tovaerralto au fost condamnaţi la moarte, 4 dintre acuzaţi au fost condamnaţi la 24, 17 şi 14 ani şi 4 luni, iar doi au fost achitaţi.

**Tinerimea română din Şimotelnic** cu ocaziunea conferinţelor învăţătorilor gr. or. din tractul Bistriţei şi al D-jului învită la producţiunea teatrală împreunată cu joc, ce o aranjează Vineri în 1 Maiu st. n. 1908 în sala şcoalei gr. or. din loc. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcolară.

*Programa*: »*Curca*«, comedie în 1 act de Theochar Alexi. »*Calea dreaptă e ca mai bună*«, comedie în 1 act de Corneliu Darabant. »*Ţiganul la cătane*«, comedie în 1 act de Emanuil Suciu şi »*Copilul român*« de Vasile Alexandri, declamată de Simoilă Paşcu.

**Gazuri în stomacul omenesc.** La poporul de rând este de mult credinţa, că în stomacul omului se pot aprind cu deosebire beuturile spirituoase, cum este rachiu, basamac, sliboviţa, etc. Un doctor de medicină din Germania, profesorul Hans Gross scrie în manualul său destinat judecătorilor de instrucţie, că credinţa aceasta răspândită foarte tare în popor are temeiu. Medicul respectiv ne spune că într'adevăr s'a cercetat lucrul acesta de mai mulţi medici şi în sfârşit s'a adeverit că în stomacul omului se formoază gazuri — cari se pot aprinde — şi anume că gazurile ies pe gură şi punându-se la gură o luminare sau chiar şi un chibrit, într'adevăr gazul se aprinde. Să bage bine de samă beutorii de rachiu, că cât de uşor li se poate întâmpla nenorocirea a li se aprinde rachiul în stomac, — şi apoi sfârşitul şi-l poate închipui ori cine.

**Sinucidere.** Din Bucureşti ne vine o ştire senzaţională, că un oare-care Mosler, administrator al moşiei Bogdăneşti aparţinătoare locotenentului Moruzzi s'a sinucis. Cauza sinuciderei este următoarea. Moruzi îşi vându-se moşia sa obştei ţăranilor şi pentru limpezirea socotelilor a chemat pe Mozler la Bucureşti; s'au dovedit însă că administratorul nu putea să-şi dea seamă de vre-o 16000 de lei. Strâmtorat a mărturisit că a pierdut banii aceştia la cărţi. Indată Moruzi luă măsuri a fi arestat dibaciul cărţaş Mozler, şi când agentul poliţiei îl provocă să-i urmeze, Mozler îşi trase trei focuri de revolver în inimă. Grav rănit şi transportat la spital a murit.

**Copil lăsat zălog.** Intr'una din zilele trecute întră într'o cârciumă din Berlin un om cu o fetiţă de 13 ani. Spunea că-l cheamă Milovski şi că e lucrător la o destilărie din apropiere. După ce bău un rachiu şi două pahare de bere, spuse cârciumarului că plăteşte după ce se reîntoarce dintr'o afacere grabnică pe care o avea şi-l rugă să ţină până atunci copila în cârciumă. Şi a plecat şi plecat a fost. Trecură două zile şi cârciumarul, văzând că pretinsul Milovski nu se mai întoarce nici să plătească, nici să-şi i-a copilul, denunţă cazul poliţiei. Se stabili că în casa unde spusese el că locuieşte şi al cărei număr îl spusese cârciumarului, nu şade nici un Milovski. Numele acesta era cunoscut însă la destilărie, unde lucrase acum câţiva ani un om cu numele Milovski. Până acum nu s'a putut da de urma omului cu pricina, iar sărmana fată a fost trimisă la casa de orfani a oraşului.

**Victimele mizeriei.** Din Triest se anunţă că două surori Tereza şi Carola, în etate de 70 şi 80 ani, locuiau în aceeaşi cameră în cea mai mare mizerie cu o penzie de 8 coroane lunar. Cum erau mândre, nu voiau să primească ajutorul nimănui. Cele două fete nearătându-se însă timp de câteva zile, vecinii pătrunseră în camera lor, unde fură găsite aproape moarte. Cea mai în vârstă încetă din viaţă la spital. Sora ei se află în stare desperată.

**O luptă pe moarte între berzi şi pisici.** Intr'un sat din Germania se află de vr'o cinci ani culbul unei părechi de berze pe casa unui ţăran. Lângă casă se afla un şopron, al cărui coperiş ajungea până la

---

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

# Din Ardeal.

— Amintiri. —

### Junimea studioasă din Blaj.

Junimea studioasă din Blaj o compun teologii sau clericii, moraliştii sau popandoşii, preparanzii sau pedagogii, studenţii, elevii şi şcolarii.

Teologii sau clericii sunt ascultătorii facultăţii de teologie şi sunt internaţi în seminar, fac patru cursuri, adecă patru ani. Ca interni li-se dau haine şi mâncare gratuită. ca îmbrăcăminte poartă aşa numita reverendă neagră, iarna din postav, vara din un fel de alpaga (rips) subţire. Această reverendă o încing cu un fel de brâu de lână neagră de lăţimea unei palme şi de 2 metri lungime, având la capete ciucuri, cari atârnă spre şolduri cam o jumătate metru dela brâu în jos. Pe cap poartă joben, se tund şi rad atât barba cât şi mustăţile.

In seminar ca teologi sunt primiţi numai aceia, cari au absolvit opt clase gimnaziale cu succes bun şi au obţinut diploma examenului de maturitate, adecă bacalaureatul. Teologii fireşte sunt toţi de confesiunea greco-catolică. Pe timpul meu, pe la anul 1886, a fost primit şi unul de religiunea greco orientală, care însă a trecut la uniţi, dar care după absolvirea teologiei s'a făcut director la un institut financiar, în loc de preot. Teologii sunt în număr de 60, câte 15 de fiecare curs.

Moraliştii sau popandoşii sunt nişte tineri tomnatici; sunt obişnuiţi mai mult cu răbdarea decât cu mâncarea, ei sunt destinaţi pentru posturile de preoţi din comunele cele mai mici şi mai sărace, cari nu sunt în stare a ţinea un preot cum se cuvine şi unde nici nu se duce vre un teolog.

Comunele sărace şi mici, pun ochii pe câte un tinăr fie cât de tomnatec şi cu puţină carte, adecă cetitul şi scrisul, îi atârnă fata vre-unui fruntaş după cap, îl aleg de preot şi îl trimit cu o petiţie la mitropolie. Aci ascultă doi ani de zile pe lângă teologi studiile bisericeşti, şi iese popă în toată regula. Mitropolitul îi dă binecuvântarea arhierească şi îl trimite protopopului, care investeşte comuna respectivă cu el.

Preparanzii sau pedagogii sunt ascultătorii cursului de învăţători, fac trei ani şi după obţinerea absolutorului sunt instituiţi ca învăţători la sate; după o practică de un an sau doi ca învăţători provizorii se supun unui examen de capacitate din limba maghiară înaintea unui comisar regesc, numit de ministerul cultelor şi numai după obţinerea acestei diplome, pot fi numiţi definitiv, cu o leafă de 600 cor. pe an.

Atât moraliştii, cât şi preparanzii sunt externi şi fiind mai maturi, unii de câte 30 şi mai bine de ani, şi nefiiind împovăraţi cu studiul, locuesc de obiceiu în Blaj-sat, adecă mahalaua Blajului şi chiar şi în comunele învecinate, ca Veza şi Ciufud.

Studenţii aceştia sunt elevii, cari au trecut liceul inferior, adecă cei din clasa a V-a, VI-a, VII-a şi a VIII-a gimnazială până la cei din prima gimnazială, iar cei din clasele primare se numesc şcolari.

Studenţii, elevii şi şcolarii încă se împart acum în privinţa traiului în mai multe categorii:

Cei cu dare de mână sau cei avuţi sunt încvartiraţi pe la unii profesori familişti, unde au toată întreţinerea şi se numesc privatişti; dintre aceştia sunt însă prea puţini.

După privatişti vin aceia, cari sunt internaţi în colegiul Vancean şi se numesc colegişti, aceştia sunt fii de preoţi greco-catolici şi plătesc pentru întreaga întreţinere pe an circa 120 coroane; cei cari plătesc 180 coroane pe an, au mâncare deosebită cu prefectul internatului şi cu profesorii împreună; după aceştia vin cei mai sărăcuţi, cari locuesc câte 6 până la 8 împreună la câte o familie de orăşan din Blaj, cari sunt toţi greci, dar cari nu ştiu greceşte.

Acum să descriu traiul acestora din urmă.

Pânea de toate zilele li-se dă gratuit din fondul Bobian; la fiecare cinci zile se imparte între studenţi pâne gratuită, o pâne de lungimea unui jumătate de metru, din grâu curat şi foarte gustoasă, numită ţipău; aceasta, bine înţeles, numai pentru greco-catolici, cei greco orientali o primesc numai pe plată, 24 cor. pentru un an de 10 luni, cât ţine şcoala.

Instalaţi odată în cvartir 5 sau 8 inşi se plăteste chiria de fiecare câte 2 cor. pe lună, maximum 3, cu condiţiune, că gazda în schimbul acestei plăţi trebueşte să facă mâncarea ce i-se cere după listă, bine înţeles din merindea elevilor.

Odată chiria plătită pe trei luni înainte şi înţeleşi cu gazda în privinţa fertului, se trece în camera de chibzuire, unde se alcătuieşte lista de mâncare de două ori pe zi, la prânz şi seara, dimineaţa nu se prea obicinueşte mâncare, căci toţi studenţii sunt de principiu:

Plenus venter
Non studet libenter.

Lista se alcătueşte pentru o întreagă săptămână şi fiecare participant îşi pune moaştele pe ea, adecă o întăreşte cu iscălitura, şi urmează pe rînd; fiecare are să se îngrijească de cele trebuincioase pentru o săptămână întreagă şi după el vine altul, aşa că dacă sunt şase la un loc, tot la şase săptămâni îi vine rîndul unuia.

Dăm un specimen de asemenea listă:

*Luni* la prânz varză cu carne, seara supă de chimen cu rântaş, şi ţipău cu brânză.

*Marţi* la prânz fasole, ciorbă acră cu slănină, seara, topşă, (topşa este mămăligă cu brânză), coaptă la un castron, dar brânza este aşa de ascunsă, încât îţi trebuieşte logaritmele lui Vega, ca să o poţi găsi.

scocul de ploaie de sub coperişul casei. O pisică curioasă să vadă ce s'ar găsi în cuibul berzilor de pe coperişul casei — se acăţără frumuşel de pe şopron şi ajungând nebântuită pe coperişul, unde era cuibul berzii, să tolăni în cuib; un cotoiu curios să vadă ce face jupâneasa pisică — începu să se plimbe pe coperişul casei aproape de cuib. Iată de-odată că se apropie de coperiş berzele. Barza femeiuşcă dete câteva târcoale în jurul cuibului ei dar pisica fără se se sinchizeze zăcea fără grije în cuib. Barza dupăce se plimbă câteva clipite în jurul casei sale, se aşeză liniştită la marginea cuibului; pisica sta în cuib nemişcată. Bărzoiu umbla într'aceea de-asupra coperişului în drept cu cuibul lor. Intr'un moment se repezi ca turbat drept asupra pisicei, care văzându-se atacată mioia teribil şi se apăra cu labele cât putea sgăriind pe bărzoiu la ochi. Acum întră şi mueruşca în luptă clăpănind înfricoşat. In sfârşit le succeseră berzelor a goni pe pisica din casa lor. Dar lupta nu se isprăvi cu atâta. Mioind pisica aruncată din cuib, din răsputeri îi veni cotoiul într'ajutor. Indată işi înfipse cotoiul ghiarele în gâtul berzei, sângerându-l la cap şi la gât. In toiul luptei iată că şi bărzoiul şi cotoiul se rostogolesc de pe coperiş, pe coperişul şopronului; dar cotoiul nu se dete legat, ci se repezi iarăşi pe coperiş în sus. La amândoi combatanţii le curgea sângele şiroiu. Văzând cotoiul că pisica nu mai este în cuib, se dete jos de pe coperiş ostenit. Când zări bărzoiu pe cotoiu o luă la sănătoasa lăsând pe dujmanul său triumfător. A doua zi după aceasta luptă sângeroasă bârzoiu fâlfăia aripile sale de-asupra coperişului casei cu cuib — bagsamă drept strajă. Intr'aceea barza femelă nu-şi mai părăsi casa recucerită din ghiarele duşmanilor lor de moarte.

---

Spre marea surprindere a obştei cărturarilor noştri sosi zilele aceste vestea, că zelosul şi neobositul profesor dela preparandia din Gherla *Anton Domide*, care timp de trei ani a desfăşurat activitatea cea mai viuă şi fructiferă în centrul celei mai mari dieceze, a fost demisionat din postul său de către organele superioare. Aderenţii săi şi mai ales cei din sânul învăţătorimii ne roagă să dăm loc următorului protest, ce l'au subscris din acest prilegiu:

## Protest.

Subscrişii ne atribuim dreptul moral a infera păcatele oamenilor, cari fără inimă au avut cutezanţă a zdrobi şi a face imposibilă o muncă, care nizuia a ridica cultura poporului nostru la un grad corăspunzător.

Protestăm şi vom protesta şi pe viitor contra acelor oameni nefericiţi, cari în poziţia de a avea drepturi, nu au cultura de a şti, că au şi datorinţe.

Nu putem concede, ca tot ce ar proba a să naşte în favorul culturii noastre, oameni fără inimă şi fără cultură morală să omoare şi să cotropească fără cruţare, neţinând cont de oameni şi netemându-se de Dumnezeu. Vom pretinde dela acei oameni imperfecţi şi răi, ca să se teamă barăm de Dumnezeu.

Noi, cari de Provedinţă suntem chemaţi a cultiva bietul popor, vom face, ca acel popor să vă arete cu degetul şi să fie în curat, că păcatele voastre faţă de cultură şi faţă de popor sunt neiertate. Voi nu mai sunteţi moraliceşte conducătorii acelora, pe cari numai omorî i-aţi ştiut! — Nu v'aţi temut nici de ai voştri nici de străini, căci cultura de astuţie v'a ţinut ascunşi.

Protestăm contra ţinutei voastre, prin care nizuiţi a scoate la iveală, că prin tragerea voastră la răspundere de către opinia publică competentă, ar fi vătămată biserica sau doară preoţimea. Biserica şi preoţimea nu o *identificaţi* cu voi, căci ne e mai scumpă şi mai respectată decât s'o identificăm noi cu necultura şi nepăsarea voastră! Voi sunteţi o ceată deosebită, vom tracta cu voi ca cu omorâtorii culturii şi ca cu zdrobitorii tuturor comorilor noastre câştigate şi pătrate prin preoţime.

Dreptul nostru de a fi pe spinoasa noastră carieră luminaţi şi conştienţi, este drept dumnezeesc şi firesc, deci nu-l cerşim dela voi, dar nu vom lăsa nici să-l risipiţi.

Protestăm noi subscrişii în numele întregei învăţătorimi. contra procedurei, care a făcut imposibilă munca *cinstită*, pornită spre cultivarea noastră din partea dascălului *Anton Domide*, profesor preparandial.

Protestăm şi contra procedurei ticăloase, cu care vreţi să-l faceţi urât înaintea unui cast întreg apărându-vă, că ştim şi s'a argumentat publice că munca acelui pioner ne-a învăţat a stima biserica şi preoţimea noastră, făcându-ne conştii despre faptul, că în aceste puteri este depusă cultura noastră.

Noi, parte elevi, parte instruaţi şi înţelegători ai D-sale, apelăm la opiniunea publică competentă, protestând contra îndelăturării aceluia, de a cărui muncă desvoltătoare are lipsă un popor întreg.

Veţi peri voi liliecii, cari nu aparţineţi nicăiri şi va trăi El în sufletul nostru, pentru că îl vom urma în idei, în vocaţiune, în însufleţire, în caracter, în dragostea şi dorul lui nestins de a-şi cultiva neamul său!

Noi şi publicul întreg v'a înferat cu atâtea ocaziuni păcatele voastre, căci referitori la institutul a cărui înflorire şi asigurare de existenţă a luat-o în mână un om, care a muncit cu sudori de sânge a iubirii, — am arătat păcatele voastre în timpul mai recent.

Pretindem dela Păstorul acelui colţ al nostru, să-şi esamineze vârcolacii de prin jur şi barăm la bătrâneţe să se îndure a nu ne lăsa de zestre o neputinţă aşa de păcătoasă. Păcatele şi patimile directorului Dr. Fabian, pe cari opinia publică le-a înferat odată, nu le vom mai suferi. Suntem informaţi că nici un păcat nu s'a cores, ci a căzut jertfă un muncitor în a cărui lipsă acel institut să reduce iarăşi la nul.

Pretindem îndelăturarea acelui monstru, pe care ca foşti elevi îl cunoaştem, iar cari nu i-am fost elevi, îi ştim păcatele deja descoperite.

Cerem putinţă de sine dela Archiereul amăgit prin sfetnicii si vârcolacii imperfecţi!

In numele tuturor, cari l'au înţeles şi în numele învăţătorimii noastre:

Alesandru David, Alesandru Sighişorean, Alesandru Mihailă, Alesandru Kosuth, Andreiu Pora, Candin Gliga, Demetriu Mihályi, Eliseu Dărăban Gagia, Elie Vlad, Gavrilă Bochiş, Iuliu Murăşan, Ioan Caian, Ioan Goţa, Ioachim Pop, Ioan Lucaciu, Ioan Paşcu, Ioan Gogdia, Iacob Morariu, Ioan Gocan, Ioan Manciu, Iuliu Vuia, Ioan Cristian, Ioan Opriş, Ioan Ciora, Lucreţia Gotleasu, Nicolae Vancea, Nechifor Ossian, Paul Puşcaşiu, Petru Cristea, Simeon Someşan, Şerban Şerban, Sigismund Nandra, Simeon Todoran, Teodor Stoia, Traian Suteu, Teodor Varna, Virginia Grivase, Vasile Chintoan, Vasile Bucur, V. Contraşiu, Vasile Moldovan.

Mult Onorată Redacţiune! Vă rugăm cu tot respectul să binevoiţi a da loc alăturatului protest în preţuitul D-voastră ziar.

Inainte mulţumindu-vă pentru bunăvoinţă rămânem pentru responzabilitate:

*Cluj*, la 14 Aprilie n. 1908.

*Eliseu Dărăban*, înv. *Andreiu Pora*, înv.-dir.

---

## Corespondenţă din Cluj.

— 15 Aprilie n.

*O nouă reuşită a d-lui Niculae Brătianu.*

Sâmbăta trecută conservatorul de muzică din Cluj a dat iarăşi un concert cu elevii săi, cum obişnueşte să dea în toată luna câte unul. Acest conservator, de sub direcţiunea lui E. Farkaş, însuş un compositor de seamă, este unul dintre cele mai serioase şi perfecte conservatoare din Ungaria. Cu toată dreptatea poate fi pus în rândul al doilea — după academia de muzică din capitală — nu numai pentrucă o bună parte de artişti cu renume dela operă şi dela teatre de operete au fost odată elevi ai lui, ci mai cu seamă pentru nivelul înalt şi modern, în care este ţinută şi dată aci cultura muzicală.

Acest nume bun al institutului va putea fi numai mărit prin elevi — acum şi desăvârşiţi artişti cât de curând — ca d-l Niculae *Bratianu*, şi prin succese ca cel obţinut de dânsul, în seara amintită.

In adevăr, cel mai tânăr artist al nostru — şi cel mai enciclopedic cum îi zisesem odată — a isbutit cu întâele accente ale vocei sale *armonioase*, *sonore*, *sigure*, — trei însuşiri reale şi rar de găsit împreună — să pună în uimire publicul clujan de-o rafinată cultură muzicală, iar nouă, cei cari îl cunoşteam de mai nainte, să ne dea dovada unei desvoltări strălucite, repede, ce duce cu siguranţă la culmi (cele mai înalte). Eu unul, care îl urmăresc cu atenţie în toate afirmaţiunile sale variate, am rămas, o mărturisesc cu sinceră plăcere şi cu o vorbă obişnuită însă fără de superficialitatea obişnuită — frapat!

N'am să fac de data asta analiza artei sale (a cântat »Grenadirii« de Schumann şi o composiţie lirică a profesorului sau directorului său E. Farkas, care însuşi îi făcea acompaniamentul) nici să spun despre ropote de aplauze »ce nu voiau să înceteze«. Aş fi bănuit poate de — prietinie. Mai bine, gândindu-mă la o mare parte din publicul nostru, care crede cu predilecţie în autorităţi streine, las să urmeze critica ziarelor maghiare din loc.

Cele mai multe din aceste şi-au esprimat părerea în o formă de tot clasică şi caracteristică pentru ele: au tăcut! Decât să recunoască superioritatea unui Român, mai bine au tăcut despre *întreg* concertul. Insă, ca şi bila albă în votarea curţii cu juraţi, aceasta se poate socoti ca un puternic cuvânt în cumpăna »acuzatului«. Pe un singur ziar, fruntaşul între şovinişti »Ujság«, nu l'a răbdat conştiinţa să ia parte la »trucul« comun, şi acesta a scris:

»Fu o adevărată surpriză cântarea d-lui N. Brătianu, care-şi făcea ieri întâia apariţie în public. Cu un simpatic glas de bariton, obţinu un splendid succes. Poate fi mândru...«

Despre ceilalţi debutanţi ziarul maghiar scrie în termeni mult mai cumpătaţi. Ţin să mai notez numai, că la concert a fost admis singur d-l Brătianu dintre elevii claselor mai inferioare. Ceilalţi erau cu toţii din clase mai superioare.

In curând Românii iubitori de muzică se vor putea convinge înşişi cât sunt de adevărate aceste rânduri. D-l Brătianu plănuieşte, mi-se pare, un turneu.

*D.*

---

## Convocare

Corul bisericei »Sfintei Adormiri« din Braşovul-vechiu, pe baza §-lui 12 din statute, îşi va ţinea adunarea generală anuală *Duminecă în 6 Aprilie st. v.* (ziua de Florii) a. c. în şcoala română din Braşovul-vechiu la oarele 2 după amiazi cu următorul program:

1. Deschiderea adunării generale prin preşedintele corului. 2. Raportul general al comitetului pe anul de lucrare 1906 pro 1907 şi luarea la cunoştinţă de adunare. 3. Raportul cassarului despre mişcarea fondului în decursul anului 1906/907 şi aprobarea lui de adunare. 4. Raportul comisiunei designate pentru revisuirea cassei. 5. Raportul bibliotecarului despre modul de împrumutare a volumelor, precum şi a opurilor de note pe anul espirat. 6. Alegerea unei comisiuni de doi pentru autenticarea procesului verbal al adunării generale. 7. Eventuale propuneri. 8. Inchiderea adunării.

Invităm cu toată dragostea pe toţi membrii şi membrele activi, onorari şi ajutători ai acestui cor, precum şi pe toţi fraţii binevoitori şi sprijinitori şi cari se interesează şi doresc ca societăţile noastre şi din noi răsărite curat româneşti să înainteze pe toate căile, să participe la această adunare.

Din şedinţa comitetului corului ţinută în 15 Martie st. v. (7 Aprilie st. n.) 1908.

*Dumitru N. Căpăţină*, preşedinte. *Dumitru Jaliu*, secretar.

---

*Mercuri* post; la prânz fasole sleită cu cruci de piper, seara cartofi şi varză acră cu oleiu de sîmburi de bostan sau de in.

*Joia* este ziua Domnului, nefiind cursuri după prânz, poate omul mânca şi mai aşa, atunci masa se serveşte la ora unu la ameazi, menu-ul este pentru Joi la prânz mămăligă cu lapte şi noi dela 12 până la unu cântam în cor în jurul bucătăriei:

Pe cel deal îndelungat
Trece domnul mălai cald
Cu cocoana mămăligă
Amândoi într'o teligă;
Stăi, mălaie, nu te duce,
Că te scald în lapte dulce.

Gazda ocupată cu menajul auzindu-ne pe la geamuri, se îndârjeşte şi începe a bombăni, iar dacă repetăm această cântare, îşi iese din răbdări, îşi pune mânile în şolduri şi începe pe coarda lui Faraon:

»Bucuria mâne-voastră de ştodenţi, doar n'am trăit tot cu voi. Nu mă îndrăciţi, că aci vă închin cu mămăligă cu tot«.

Şi s'au întâmplat cazuri, că a dezertat gazda în exerciţiul funcţiunei şi au trebuit înşişi studenţii să şi mestece mămăliga şi o făceau cu plăcere în asemenea ocaziuni; unul din ei mestecă mămăliga, pe când ceilalţi cântau în jurul lui:

Blajule, fecior de crai,
Şeapte greci pe un mălai.
Şi strigă de foame vai!

Joi seara nu aveam trebuinţă de gătit mâncarea, pentrucă Joi seara era ţipău cu slănină şi ceapă.

*Vinerea* erau aceleaşi mâncări de post ca şi Miercurea, cu deosebire numai că ce se servea Miercurea la prânz, Vinerea se servea seara.

*Sâmbătă* la prânz tocană cu carne de berbec şi cu cartofi, seara ciorbă acră cu carne afumată.

*Dumineca* la prânz supă cu carne de vacă cu rasol, seara mâncare rece, ţipău cu unt sau cu slănină.

La compunerea listei de mâncare se preciză în scris ce cantitate de carne, varză, untură, brânză etc. trebuia să dea fiecare.

Acesta este traiul celor cu săptămâna, apoi vin cei săraci de tot, acestia se alipesc pe lângă câte un canonic sau profesor, unde în schimbul unor servicii oare-cari, li-se dă hrană şi locuinţă, iar alţii cari nu au încontro, aceştia se lipesc pe lângă teologi, şi fiecare teolog are câte un elev, căruia îi dă din mâncarea lui ceva, aceştia se numesc elevii cu ulcica, că fiecare are câte o ulcică de pământ de mărimea unui jumătate chilogram şi când sună clopoţelul de invită pe teologi la masă se duc şi aceşti elevi întru întimpinarea lor şi îşi dau ulcicele în primirea protectorilor lor. Teologii pun în ulcice din mâncarea lor cât cred că le poate rămânea şi le dau servitorilor, cari servesc la masă, numiţi cufie, aceştia prin un geam a sălei de mâncare (care sală se numeşte refectoriu) predă elevilor respectivi ulcicele, cari le iau în primire şi pornesc veseli cu ele spre locuinţă, unde îi asteaptă ţipăul cu lingurinţa şi furculiţa.

Cam acesta este traiul studenţilor din Blaj şi mulţi oameni de valoare şi-au făcut studiile în modul acesta în Blaj, dar sunt mulţi, cari după isprăvirea studiilor au slăbit aşa de rău, încât s'au prăpădit.

Când vre-un student, care trăieşte cu săptămâna, primeşte vre-un pachet cu merinde d'acasă, îl calculează în bani şi dacă săptămâna sau rîndul lui a trecut, o vinde celuilalt, care este la rînd, suma obţinută din desfacerea pachetului o păstrează până când îi vine rîndul. Dar să te ferească D-zeu să nu ajungi, ca să nu poţi face faţă cheltuielilor când îţi vine rîndul, că te ştie tot Blajul, te faci de rîs şi te încarci de ruşine de nu o mai poţi duce în Blaj. De aceea contractele acestea cu săptămâna sunt respectate cu sfinţenie.

Cam acesta este traiul în privinţa mâncării, acum să vedem de distracţiunile lor.

Atât teologii, cât şi studenţii au biblioteca lor şi câte o sală de conferinţe având chiar câte o foaie literară redactată de ei. Aci se publică lucrările aflate demne de publicat, dupăce sunt cenzurate de o comisiune aleasă dintre ei şi în urma aprobării prezidentului societăţii, care este totdeauna un profesor.

Dumineca şi sărbătoarea toţi studenţii sunt datori a lua parte la serviciul divin în mănăstire, catedrala Blajului. Dela serviciul divin nu este scutit nici un student, chiar şi elevii de religiunea greco-orientală nu sunt scutiţi, dar nici o naţie nu e scutită; toţi în corpore conduşi de profesori sunt siliţi a ascultà slujba dumnezească. Erau pe vremea mea şi vre-o patru creştini, ai căror protopărinţi au trecut marea roşie pe uscat, şi şi aceştia trebuiau să meargă la mănăstire să se închine.

In mănăstire eram aşezaţi pe ambele părţi după clase, clasa a opta întâi, lăsând la mijloc locul liber pentru circulaţie, şi când venea metropolitul, ne întorceam faţă în faţă, plecând capetele şi cântând: »Intru mulţi ani, dispunătorule«; el trecea printre noi şi ne binecuvânta. La plecarea metropolitului făceam la fel.

Duminecile după prânz aveam şcoală de dans în şura unui creştin din Blaj-sat, unde aveam angajată o orchestră compusă din un Ţigan cu vioara.

In luna Maiu ieşiam la pădure cu profesorii, serbam aşa numitul Maiu, iar la 11 Februarie, adecă la Trei Sfinţi, se ţinea balul studentilor, la care erau admişi numai studenţii din clasa a VII-a şi a VIII-a gimnazială. La bal trebuiau să fie îmbrăcaţi în redingote împrumutate de pe la teologi, că prea puţini aveau ale lor proprii.

Toamna ne invita metropolitul la culesul viilor, unde ni-se da mâncare şi ni-se punea şi muzica la dispoziţie.

Ca student nu-ţi era permis a fi bolnav, din simplu motiv, că nu există spi-

In virtutea §-lui 23 din statutele »Reuniunei învăţătorilor dela şcoalele poporale confesionale gr. or. române din protoprezbiteratele: Timişoara, Belinţ, Comloşul-mare şi Lipova« prin aceasta se convoacă: *adunarea generală a despărţământului Belinţ* pe Joi în 17/30 Aprilie a. c. în şcoala confesională greco-orientală română din comuna Cladova.

*Programa*: 1. La 8 oare a. m. participare la chemarea duhului sfânt. 2. Parastas pentru fericitul membru fundator al reuniunii Vasile Craşovan, fost preot în Babşa. 3. Participare la prelegerea practică din limba maghiară, predată elevilor din clasa III, de către Trandafir Buru învăţător în Cladova. 4. Deschiderea adunării. 5. Constatarea prezenţilor (în virtutea §-lui 3 din Regulament, absenţiile se scuză numai pe baza atestatului medical). 6. Observări asupra prelegerii de sub punct 3. 7. Prezentarea rapoartelor şi exmiterea comisiunii cenzurătoare. 8. Prelegere practică din limba maghiară (clasa IV, V şi VI) de Virgil Amandia învăţător în Ictar. 9. »Limba maghiară« de Iuliu Vuia, recenziune de Simion Faur, învăţător în Chisetău. 10. Defectele şi ameliorarea actualului plan de învăţământ de Ioan Furdian, învăţător în Leucuşeşti. 11. Incassarea taxelor şi înscrierea de membrii noi. 12. Referada comisiunii. 13. Eventuale dizertaţiuni, cari trebuesc insinuate preşedintelui cu 3 zile înainte de adunare. 14. Propuneri şi interpelări. 15. Fixarea timpului şi locului pentru adunarea generală proximă. 16. Încheiere.

La această adunare se invită toţi membrii ordinari, fondatori şi ajutători, precum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii cauzei şcolare şi a înaintării învăţământului poporal.

*Leucuşeşti*, în 25 Martie (7 Aprilie 1908.)

*Ioan Furdian*,
preşedinte.

## Caut 12 apostoli economici*),

pe »*cei 12 învăţători călători*« despre cari am scris în Nrl 4 şi 5 din 1908 ai »Bunului econom«, pentru cari am studiat şi lucrat aproape 30 de ani pe toate terenele vieţii private şi publice: cari să-şi dee sufletul lor, cugetul lor, creerul lor, voinţa lor de fier, trupul şi viaţa lor, cari să trăiască şi să moară în lucrarea neîntreruptă pentru *popor şi meseriaşi*.

Fugiţi de mine cei „*înţelepţi* întru Hristos!"
Veniţi la mine cei „*nebuni* întru Hristos!"

Mulţi chemaţi — după cualificaţia formală din şcoală, puţini aleşi după cualificaţie, ce va cere dela voi misiunea sfântă apostolică de a reforma economia şi bunul trai al unui popor înapoiat; a-l ridica la nivelul economiei raţionale a popoarelor culte: *în timp scurt*, ca să ajungem alte popoare, până mai avem încă un mic răgaz a ne reculege.

Intonez, abia un mic răgaz. Căci trăim în era fulgerului şi vai de poporul, carele nu ţine pas cu altele convieţuitoare, mai culte şi harnice, decât el.

Sistemul eclectic de propagandă, l-am probat întâi pe terenul de *binefaceri*, la »reuniunea a 2 de înmormântare din Deva«, care dintr'o mică reuniune locală, prin acest sistem, a devenit în 5 ani cea mai lăţită şi puternică reuniune de înmormântare din Ardeal cu 12 filii pline de viaţă. L-am împământenit apoi acelaş sistem la banca »Industria«, pe teren *financiar economic*. La finea anului al 2-lea de gestiune 1907 avem deja în Deva cea mai mare şi frumoasă tipografie română din comitat cu 3 foi: ca operaţiune de bancă.

Numărul 1/1908 al »Bunului Econom« conţine programul nostru, aprobat acuma şi de adunarea generală a băncii »Industria« din 2/15 Martie 1908 Nrl. 4 şi 5/1908 conţine luptele bărbăteşti, ce le am purtat, lună de lună, an de an până ce am ajuns la bilanţul anului I. de gestiune al »Industriei«, luptele şi mai înverşunate din anul II de gestiue al ei până am ajuns la — tipografia română la 1 Dec. 1907 şi primele foi româneşti în Deva; iar Nrl. de faţă 6 şi 7. Vă dă o viuă icoană, ce luptă am purtat curentul nobil altruist, cel »nebun întru Hristos«, cu curentul flămând egoist, cel »înţelept întru Hristos« şi ce impozant, mândru, voinic şi generos a ieşit *curentul altruist*, ca principiu directiv, viu vieţuitor, viu lucrător, înţelept organizător şi vecinic dătător de viaţă la 4 factori azi hotărîtori: a, la *reuniune*, b, la banca »Industria«, c, la *tipografia* sa, d, şi la foile noastre »Bunul Econom«, »Cucu din Ardeal« şi »Arena«: cari 4 aşezăminte vii şi productive, cresc, să întineresc şi lucră sistematic în deosebite direcţiuni, pe deosebite terene, după unul şi acelaş sistem ecle tic de propagandă al meu, spre unul şi acelaş scop final: *totul pentru popor şi meseriaş*:

I. *În 5 ani, până la 1912 trebue, să avem 12 învăţători călători*, ca misionari economici; II. *In alţi 5 ani următori, până la 1917, trebue să avem o puternică şcoală economică şi de industrii*, pentru ortanii cei mai talentaţi ai »reuniunei 2 de înmormântare din Deva« cu cele 12 filii de azi şi cele 100 pe mâne; III. *In 5—10 ani, dela 1912—1917, »reuniunea 2 de înmormântare din Deva« trebue să devină cea mai mare şi binefăcătoare reuniune din lume.*

Dacă bunul Dumnezeu îmi va dărui sănătate şi viaţă, 12 tineri devotaţi şi alţi grei oameni de bine, ca să ne dăm împrumutat mână de aujtor pentru aceste scopuri şi să lucrăm sistematic toţi la fel, toate trei problemele I. II III: sunt matematic *sigure* de reuşită.

Am studiat propaganda fide catolică la Roma. propaganda socialistă si trustul american, carele uneşte, organizează şi valorizează forţele răslăţite spre unul şi acelaş scop de exploatare sigură: pe baza acestor arme ale ştiinţei de propagandă empirică, carea mişcă şi conduce lumea, condus fiind de o nemărginită dragoste către popor şi meseriaş, devotamentul curat ce au cristalizat, şi au format un caracter de o proprie individualitate, toate împreună: îmi dau curagiul convingerei, că aceşti 3 motori universali, cari i-am naturalizat şi romanizat într'un nou sistem eclectic de propagandă al meu, dacă va fi *susţinut, desvoltat şi propagat de 12 apostoli* tineri, specializaţi în toţi ramii economiei raţionale şi câteva industrii potrivite din patrie: *vor da un avânt atât de puternic poporului şi meseriaşilor noştri, încât bunăstarea lor economică şi culturală va fi o întrebare de abia 30—50 ani următori.*

Cred sus şi tare, sufletul meu *ştie*, creierul meu e *convins*, inima mea curată *simte*, voinţa mea de fier *voieşte*: să lucre aşa şi dacă bunul Dumnezeu şi oamenii săi de bine ne vor ajuta: *învingem*!

»Nebuni întru Hristos«, bravă tinerime, cei 12 apostoli, săriţi şi-mi daţi mână de ajutor! »La noi mărul e putred, şi tot, ce să sperează, sunt *sâmburii* din el«, după marele nostru Eminescu.

Punând în lucrare propaganda aceasta culturală în filiile reuniunei noastre din Hunedoara, Alba-Iulia şi H.-Băiţă, voiu continua-o şi în cele nouă filii de azi şi cele de mâne, ca să ne creăm tot atâtea puncte fixe, ca centre anume alese spre acest scop.

Voiu cerceta apoi şi alte centre, ca Blajul, Sibiiul, Aradul, Caransebeşul şcl. să caut 12 tineri pedagogi aleşi şi să mijlocim stipendiile de lipsă la factorii hotărîtori.

Cu 1-a Septemvrie 1908 tinerii aleşi au să-şi înceapă specializarea în toţi ramii economiei. Pregătirea lor va dura la unii 3 ani, la alţii 4 ani. Rând pe rând tinerii apostoli vor fi aplicaţi şi înainte de 4 ani. La 1912 toţi trebue să fie aplicaţi, după trebuinţele generale şi amăsurat *înţelesului* premergător, ce-l vom avea cu factorii hotărâtori.

»Reuniunea a 2. de înmormântare din Deva« cu filiiele şi fica sa, banca »Industria«, vor aplica negreşit 4 învăţători în unire cu alţi factori ajutători din Deva, cu însoţirea »Hunedoara«, parohia gr. or. Deva, dacă se va putea. Dacă aceşti factori nu vor contribuì, aceasta împrejurarea *nu va schimba* rezultatul dorit, de oarece şi *singuri* suntem aşa de tari a plasa 4 apostoli economici. De altă parte avem deja câteva bănci aliate azi cu noi, reuniunea şi banca, apoi ne vom mai însoţi şi cu alte bănci. Cu ajutorul lui Dumnezeu 4 învăţători sunt astăzi deja siguri de a fi angajaţi la banca şi reuniunea noastră.

Fac acest angajament public, ca directorul reuniunei şi a băncii »Industria«, cari au votat *programul* meu din »Bunul Econom« Nr. 1 din 1908 şi mi-au dat *împuternicirea* în regulă a pune în lucrare acel program, în carele angajarea de 12 învăţatori călători economici şi înfiinţarea unei şcoale economice sunt punctele de căpetenie, garantate chiar în statutele băncii »Industria« §§. 12 şi 46.

### Concurs

pentru 12 stipendii, 6 de câte 700 coroane şi 6 de câte 800 coroane: pentru a să specializa în toţi ramii economiei raţionale şi câteva industrii din patrie.

*Condiţiunile sunt*: 1. Concurentul are să fie pedagog absolut din anul şcolar trecut cu examen de cualificaţiune ori pedagog din cursul 3-lea la oricare pedagogie română din patrie, dovedindu-şi sporul eminent cu copii autenticate fără timbru din partea oricărui oficiu parohial ori director dela pedagogia respectivă.

2. Concurentul are să cunoască în vorbire şi scris perfect limba română şi ungurească, să ştie în câtva limba germână şi să producă atestate asemenea autenticate cu calculul eminent din studiile sale gimnaziale.

3. Concurentul are să fie cel mult de 22 de ani, neînsurat, sănătos, simpatic la faţă cu privire ageră, trup mlădios şi vinjos pentru strapaţe; să fie cuprinzător, deschis la fire, cu graiu sonor plăcut şi să aibă darul vorbirei cuceritoare; să fie din fire moral, religios şi cu o iubire extraordinară către popor şi biserică; să aibă caracter firm, energic şi spirit întreprinzător, logică sănătoasă şi o cugetare de sine stătoare.

4. Concurentul are să dee o obligaţie formală, scrisă şi subscrisă de cu mâna proprie, întărită de părinţi ori tutorul său, cumcă îndată după absolvarea studiilor sale în cutare ram de economie ori careva industrie din patrie, să va aplica ca oficial la banca »Industria« şi va servi un an de probă cu 100 cor. lunar, spese de drum şi ceva proviziune dela operaţiunile de bancă economice; iar în dumineci şi sărbători va face propaganda economică prescrisă în §. 46 din statutele băncii »Industria«, regulamente ori statorită de direcţiune, va servi propaganda »reuniunei a 2 a de înmormântare din Deva« şi filiile sale, având o proviziune statorită din venitele, ce le face fieşte carele reuniunei întrucât banca »Industria« se va înţelege şi cu alţi factori, pentru a plasa pe toţi învăţătorii la aceeaşi misiune economică, concurentul e deobligat — pe lângă aceleaşi condiţiuni — să se aplice şi la alţi factori aliaţi în vederea aceleiaşi propagande economice.

5. Concurentul trebue să aibă voce bună de cântat, să fie versat în ritualele bisericeşti şi să cunoască bine notele, pentru a putea eventual învăţa cântările bisericeşti ori să poată conduce un cor cu 4 voci.

6. Pe timpul feriilor fiecare concurent e îndatorat, pe lângă spese de drum, să ajute formarea de filii noue ori controla filiilor înfiinţate a reuniunei amintite spre a să introduce în propaganda reuniunei ori a băncii »Industria« şi înainte de a şi fi terminat studiile e îndatorat a ţinea poporului prelegeri practice din deosebiţii rami ai economiei raţionale: pentru a stârni dragoste şi interes faţă de problemele noastre.

Cererile scrise şi subscrise cu mâna proprie a fiecărui concurent sunt a să trimite la adresa direcţiunei băncii »Industria« *până în 30 Aprilie c. n. 1908*, carea examinându-le, le va aşterne deosebitelor consistoare, asociaţiunei şi altor factori, cari vor da ştipendiile.

*Deva*, 18/31 Martie 1908.

La însărcinarea direcţiunei »Industria« bancă industrial economică, societate pe acţii în Deva: directorul

*August A. Nicoară* m. p.

*) Suntem rugaţi de dl Nicoară, directorul „Industriei" să dăm loc acestui articol, apărut şi în „Bunul Econom".

---

tal, dacă totuşi se întâmplă ca să fie vreunul din noi bolnav, acela era îngrijit pe rînd de câte doi colegi din clasa lui ziua şi noaptea, cari erau scutiţi de prelegeri; medicamentele şi doctorul sunt gratuite din fondul morboşilor.

*De sub Surul.*

## Argumentele lu avocatu Moşului.

— Episodul unui proces de presă. —

Moşul ajunse-se pe banca acuzaţilor, şi într'o bună diimineaţa bate la uşe cineva:

— Intră.

Naintea mea se prezintă un domn îmbrăcat elegant, cu căutătură serioasă, — scoase o hârtie şi mi-o arată. Erà hotărârea senatului de acuză prin care împuterniceşte pe nobilul meu nou oaspe, ca să mă petreacă până la tribunal — nu cumva să rătăcesc iar pe stradele capitalei, — ca de două ori până acum. — Deci iute mă grăbesc, căci trimisul nu vrea să ocupe loc, nu vrea să vorbească, erà moros şi tăcut, ca timpul din Martie când umblă babele călări pe nori de zăpadă. — N'am să uit această dimineaţă în viaţa mea, — pentrucă atunci am fost primadată pe banca acuzaţilor pentru proces de presă — care s'a pertractat în capitala ţării.

Luăm dar tramvaiul, şi eu cu bune intenţiuni tixit iau două bilete — unul şi pentru soaţa mea, — dar nu l primi, ci conductorului îi arată desfăcând căbatul pieptul seu — şi atâta fu deajuns ca să fie scutit de taxă.

Tramvaiul electric sbura cu noi printre fulgii de zăpadă ce se cerneau des, lăsând palatele în urmă ca nişte stânci bizare şi-'ntunecate. Mi se părea, că numai de dragul meu să aruncă aşa pogan tramvaiul, ca să nu întârzii .... şi multe multe mi-se păriau mie noui de tot, — par'că toţi pasajerii se uitau numai la mine, si par'că toţi îmi ziceau a parte:

— Aha! Ai sfeclit-o!

In fine soţul meu de pază, îmi face semn cu ochiul şi eu cu o supunere prea vădită sar iute din tramvaiu. Saro şi el. — Poftim înainte! suntem deja la ţinta călătoriei noastre.

Acum urcarăm treptele — multe şi late, — foişoare, antişambre, tot pe lângă uşi cu inscripţii deasupra. In fine după ce asudam de obosit, mă bagă pe o uşe într'o sală mare, unde rămăsei pe un moment surprins.

La stânga era înşirată tribuna juzilor, lângă uşe două mese, şi înaintea meselor, mai jos cu 3 trepte 2 bănci.

La stânga viza-vi cu aceste mese mari cu grilajuri artistice până în capăt, — unde era o uşe laterală, şi una la mijloc principală. — Iar vizavi cu băncile acuzaţilor între uşile amintite trei rânduri de bănci. La dreapta se ridicau ca şi într'un amfiteatru logele, băncile; ear sus plafonul, bolta zugrăvită artistic cu multe figuri alegorice, antice, minunate şi străine.

Mi se păreà că mă aflu-'ntro biserică mare, — mare şi-mi venea pofta să mă fac că visez — când pe o altă uşe iată intră alţii doi domni.

Unul erà amicul meu cu pricina iar celalalt — amicul soţului meu!

— Servus — şi noi dăm mâna — asemenea şi ceronii noştrii ne imitează. Acum prietinul meu îmi explică.

— Uite pe aceste două bănci azi noi vom ocupa loc, pe cea dintâiu vei şedea tu amice — de a doua eu, — la mesele acestea şed apărătorii, colea ocupă loc dl procuror, — colea — vezi unde i mijlocul înălţat cu scaunul ăla minunat — va şedea dl preşedinte, — iar la dreapta şi stânga lui juzii, — colo vor şedea juraţii, — iar colo — publicul...

— Măi că bine le pricepi — s'ar cuveni să stai tu, soaţe, pe banca aia dintâiu, la îndemâna procurorului — şi nu eu o o regută.

— Asta nu-i nimic — numai acolo stă acuzatul de clasa I-mă.

— Va să zică eu sunt de clasa primă şi tu frate numai de a doua mână, — dar ce zici... cu finanţele cum stăm, dacă Doamne fereşte careva ar fi silit să rămână în locuinţa aia mândră »preventiv« —?... teai îngrijit?

Prietinul meu în loc de răspuns, îmi arată justiţia (dreptatea), legată la ochi, ţinând o cumpănă în mână, şi mă întreabă dacă cunosc eu cinstita ei persoană.

Intr'aceea, ceronii ne învitară îndărât la foişor, unde erau două uşi. — Pe una sta a tablă scrisă, că aici e dl procuror, — iar pe a doua: Odaia acuzaţilor, — în care erà o singură masă lungă verde, cu diferite cărţi şi coduri penale.

Aici ne pusesem pardosiurile la cuer, mai privirăm încolo-'n coace, — în care timp sala se umplu de public, şi oara 9 bătu lung şi pentru mine cam neobicinuit, — ceronii ne învitară să ocupăm loc în sala cea mare, pe cele două bănci, par'că anume pentru noi pregătite cu atâta artă.

Public nu erà aşa mult încă, — dar juzii, juraţii, advocaţii au fost umplut sala, — şi am observat, că erau foarte curioşi a vedea pe un agitator român viu.

Sau început interogatoarele, sorţirea juraţilor — când avocatul strigă că ăsta jurat nu-l primeşte, când procurorul iar că pe ăla nu-l primeşte — măcar eu nu cunoşteam nici pe unul, — iar văzând năcăjit pe prietinul meu de a doua mână, începui şi eu a mă gândì, că... oare ce vor mai face cu mine atâţia amari de doctori şi cetăţeni ai capitalei? Aveam să mă tulbur, numai pentru clasa aia 1-mă.

Interogatoarele, prologurile nici nu mai stiu cum au decurs, — numai de aceea-mi aduc aminte, — că printre public deodată dau cu ochii şi de un cunoscut! — Erà Nicu-Stăgerelu, şi din ochii lui simţitor privitori, am căpătat putere, de a zimbi cu tot năcazul.

Acum după-ce prezidentul vorbi sărbătoreşte juraţilor, »*că în sfânta biserică a dreptăţii, dreptate să se facă!*« începui a-mi zice:

## NOU ABONAMENT LA „GAZETA TRANSILVANIEI“.

**Cu 1 Aprilie st. v. 1908**

se deschide nou abonament pe cuartalul doi al anului, la care invităm pe toţi amicii şi sprijinitorii foiei noastre.

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe şese luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

**Abonamente numai la numĕrul poporal de Dumineca:**

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 4 coróne, pe şése luni 2 coróne

*ADMINISTRAŢIUNEA.*

## Dela fraţii din America.

*Apel către iubiţii noştri fraţi români din America fără deosebire de confesiune.*

Când ne aducem aminte cu ce jale ne-am despărţit de locurile noastre natale, unde după fiecare săptămână de muncă, Dumineca clopotele bisericilor prin sunetul lor melodios ne cheamă la sfintele rugăciuni, ne prinde un fior, văzând că aici, unde avem mare lipsă de îngrijirea sufletelor, nu ne putem bucura de acelaş lucru fiind că nu avem biserici. Cunoscut este fiecărui creştin, că primul pas cu câţiva ani înainte pentru înfiinţarea de parohii s'a făcut în Cleveland, Ohio. La cerere ni s'a trimis preot în persoana părintelui Balea. Neînţelegerile ce s'au iscat între preot şi popor, cari asemenea sunt cunoscute, au adus cu sine ura trecând timpul fără a ajunge la nici un rezultat. Deci preotul abzicând din parohie şi cauzele bisericeşti fiind părăsite, s'a conformat un nou comitet parohial în frunte cu D-nul *Petru Fărcaşiu* ca preşedinte şi împuternicit de a colecta bani pentru biserică şi totul s'a schimbat spre aşa ca primind parohia un împrumut de 10 mii de dolari dela Unet Banking and Savings Co. Corner Pearl şi Lorain str. azi se lucrează din răsputeri de către fraţii români la zidirea bisericei pe locul cumpărat cu 3 mii de dolari, care s'a ridicat până aproape de coperiş şi cu ajutorul lui Dumnezeu pe sfintele Paşti va fi gata pe când sperăm a ni se trimite un alt preot după promiterea Prea Ven. Consistoriu.

Deci convinşi fiind de evlavia şi credinţa d-tale, te rugăm frate creştine a ajuta cu cât te va lăsa inima şi roagă şi pe toţi fraţii D-tale, căci lauda şi răsplata veţi avea-o înaintea prea bunului D-zeu. Fiecare, care donează dela 5 dolari în sus, va fi înscris ca membru fundator şi vecinic pomenit cât va exista sf. biserică, iar cel ce donează dela 5 dolari în jos va fi pomenit ca membru ajutător şi tuturor imediat li se va aduce mulţumită pe cale ziaristică.

Deci te rugăm cu dragoste de frate a trimite mult puţinul cât vei putea jertfi şi strânge dela confraţii D-tale la adresa alăturatului plic împreună cu Orderul cel vânăt dela poştă, în urma căruia imediat veţi primi o cuitanţă dela oficiul parohial gr. or. din loc. Deci dorindu-vă ca bunul Dumnezeu să-şi reverse razele sale de binecuvântare asupra tuturor creştinilor am rămas până la revedere când vă vom invita la sfinţirea locaşului sfânt.

Cleveland Ohio la 18 Martie 1908.

Cu dragoste creştinească

*Comitetul parohial gr. or. al bisericei Sf. »Maria«.*

*Petru Fărcaşiu* preşedinte. *Ioan Santeiu* secretar.

## ULTIME ŞTIRI.

**Viena**, 15 Aprilie. Ştirea că arhiducele Iosif Ferdinand a cerut un concediu de 6 luni, pentru că are intenţia ca să se retragă apoi din armată, nefiind mulţumit cu situaţia sa militară, este nefundată. Arhiducele a cerut acest concediu pentru a-şi aranja câteva afaceri particulare. De o eşire din armată nu poate fi vorba, arhiducele fiind soldat cu trupul şi cu sufletul. Nu este adevărată nici ştirea că arhiducele aşteptă să fie numit general de brigadă, în Noemvrie trecut; această numire se va face anul acesta. Din Olmütz se telegrafiază că arhiducele Iosif Ferdinand va sosi în curând acolo pentru a se despărţi de corpul ofiţeresc al regimentului 59 de infanterie pe care-l comanda.

**Viena**, 15 Aprilie. Afară de vizita colectivă a împăratului Germaniei şi prinţilor germani, cari vor sosi în 7 Mai aici, vor veni şi alte persoane înalte din Germania să felicite pe împăratul Francisc Iosif cu ocazia jubileului. Se dă ca sigur faptul că regele Eduard al Angliei şi preşedintele Fallieres vor veni în timpul verei la Ischl, unde vor felicita pe împăratul Austriei. Se crede că cei doi suverani vor veni în acelaş timp la Ischl. Se anunţă din Copenhaga, că şi regele Danemarcei va veni la Ischl ca să felicite pe împăratul Austro-Ungariei.

**Petersburg** 16 Aprilie. — Poliţia a aflat că, cu ocazia căsătoriei marei ducese Maria Pavlovna, care va avea loc în curând, teroriştii plănuesc o serie de atentate. Guvernul a luat măsura ca străinii, cari sosesc în Petersburg să fie de-aproape supraveghiaţi. Toţi străinii cari sosesc în Petersburg şi cari sunt în etate de 18—45 ani trebuesc să se anunţe la poliţie în termin de trei oare dela sosirea lor. Poliţia a aflat că teroriştii însărcinaţi cu executarea atentatelor sunt în etate de 18—45 de ani.

**Londra**, 16 Aprilie. In Persia au izbucnit grave turburări. La Leistan doi hinduşi englezi învinuiţi, că au siluit o femee, au fost prinşi şi bătuţi. Unul din ei a reuşit să se refugieze la consulatul englez. Mulţi indigeni armaţi au spus, că vor dărâma clădirea consulatului, dacă hindusul nu va fi predat. Guvernul a trimes trupe de cavalerie şi infanterie pentru a apăra consulatul, dar consilii rus şi englez nu au încredere în armata aceasta şi au înarmat oameni de ai lor pentru a apăra clădirea.

**Lemberg**, 15 Aprilie. Cadavrul colonelului Potocki, fostul guvernator al Galiţiei, a fost depus în cavoul familiei sale din Kresovice eri după amiazi. La aceasta solemnitate au azistat peste 20,000 de persoane.

**Petersburg** 16 Aprilie. — La ministerul de interne sosesc ştiri că uniunea poporului rus pregăteşte progromuri în localităţile unde locuesc ovrei. In oraşul Ecaterinoslav s'a afişat pe păreţi proclamaţii, în cari uniunea provoacă poporul să ucidă pe ovrei. Primul ministru, Stolypin, a dat ordin guvernatorilor şi prefecţilor din oraşele interesate, să ia cele mai energice măsuri pentru evitarea progromurilor. Ştirile acestea au provocat o mare panică între ovrei.

## Bibliografie.

*St. O. Iosif.* „*Zorile*“ Dramă istorică în două acte şi în versuri. Preţul 1 cor. (10 b. porto).

„*P. Ispirescu*“ Povestirile unchiaşului sfătos. 1 cor. 50. (10 b. Porto).

*Vasile Alexandri.* Ediţia II din opere complete. *Teatru I.*

De cuprinsul următor:

„Şoldan Viteazul“, Mama Angheluşa“, „Herşcu Boccegiul“, „Clevetici“, „Sandu Napoilă“, „Surugiul“, „Ion. Păpuşarul“, „Cucoana Chiriţa“ „Barbu Lăutarul“, „Paraponisitul“, „Kora Nastasia« „Haimana“, „Gură-Cască“, „Stan Covrigariul“, „Vivandiera“, „Păcală şi Tândală“, „Scara mâţei“ „Craiu nou“, Hartă Răzăşul“, „Ramăşagul“, „Peatra din casă“, „Nunta ţărănească“, „Chiriţa la Iaşi“, „Chiriţa în Provincie“.

Preţul 1 cor. 50 b. (20 bani porto.

„**Compassul Românesc**“ de *N. P. Petrescu* partea I. şi II. care conţine şi legea comercială. Se poate procura prin librăria A. Mureşianu, Braşov. Preţul ambelor tomuri 3 cor. plus 20 bani porto.

## ECONOMIE.

### Poveţe cu privire la manuarea şi plantarea pomilor altoiţi şi a păduireţilor.

Venind primăvara, se apropie şi timpul când bunul econom îşi procură şi plantează sau pomi altoiţi formaţi gata, sau numai păduireţi, pentru a-şi face şcoală de pomi, ca să-şi crească însuşi altoii de lipsă.

Pentru ca plantaţiunea să ne fie folositoare nu e de ajuns să procurăm pomii dela cutare firmă mare, dar e de lipsă să observăm la sosirea pachetului, la despachetare, la îngrijirea altoilor sau păduireţilor până la plantare şi la plantare însăşi următoarele regule:

Indată ce suntem încunoştiinţaţi, că ne-a sosit la staţie pachetul cu pomi sau cu păduireţi: numai decât să mergem după el şi să-l transportăm acasă şi să nu-l lăsăm cu zilele în staţie, de oarece atât frigul, cât şi seceta (căldura) sunt stricăcioase rădăcinilor.

Dacă am observà, că pachetul e înghetat, atunci să-l punem în un loc scutit de frig, dar nu călduros; aşadar într'o cămară sau pivniţă şi să-l lăsăm acolo să se desgheţe. După 4—5 zile putem să desfacem pachetul şi până la plantare îngropăm pomii sau păduireţii în pământ.

Dacă primăvara desfăcând pachetul, aflăm că coaja altoilor sau a păduireţilor e vestejită, sbârcită, în cazul acesta să tăiem capetele rădăcinilor mai groase şi punem altoii sau păduireţii într'o cadă cu apă pentru 1—2 zile, prin ce îşi trag de nou apă şi se delătură creţele (sbârciturile) coajei. Altoii încătva vestejiţi se mai pot pune în lungime în un şanţ, unde acoperindu-i cu pământ, îi udăm. După 3—4 zile îi scoatem din şanţ şi sau îi plantăm îndată, sau dacă nu-i putem planta, îi îngropăm aşa, încât rădăcinile şi 16—20 cm. din trunchiu să ajungă în pământ.

Lucrul de căpetenie la plantarea pomilor e, ca groapa să fie destul de mare. Groapa să fie 70—130cm. adâncă şi 100—120 cm. largă. Groapa să se sape totdeauna cu vre-o câteva săptămâni înainte de plantare, dacă plantăm toamna, groapa se va face în luna August, sau Septemvrie, dacă plantăm numai primăvara, atunci groapa se face toamna sau în decursul iernii,

Când săpăm groapa, pământul cel bun de deasupra îl punem la dreapta, iar cel de desubt, care e mai slab, îl aruncăm la stânga gropii. Dacă am săpat groapa: o umplem $^2/_3$ părţi cu pământ bun, care a fost deasupra şi îl adunăm la mijloc făcând un muşuroiu (dâlmă), aceasta e de lipsă ca pământul să se aşeze până la şi înainte de plantare, iar nu după plantare.

Inainte de a planta batem parul la distanţă de o palmă dela mijlocul groapei, după aceea tocmim muşunoiul şi plantăm pomul.

Pentru plantat pregătim pomul în modul următor:

Cu un cuţit bine ascuţit sau cu foarfeci bune tăiem din rădăcini atâta cât e

---

— Nu-ţi trebue un apărător?

Prietinul meu de-a d ua mână, avea un apărător foarte înfocat, şi minunat trebuia să fie, find-că se uita cu un ochiu la făină şi cu unul la slănină, — deci îmi gândii iute că »Unde-i unul nu i putere«, şi răspunsei:

— Ba maş ruga, zo aia n'ar strica să-mi daţi şi mie un ajutor, un advocat de ăştia cât de mic, fiindcă eu nu ştiu §§-ii!

Suspendă bătrânul prezident şedinţa pe 10 minute, ca mie să-mi caute din fundul pământului un advocat apărător.

II.

In odaia cu masa verde, apare înaintea mea o arătare extraordinară. Un om d'on schiop, cu nişte priviri agere şi amicale, îmi întinse mâna şi-mi zise: Dr. W. O. — sunt trimis să te scot din belea, iute spune-mi ce ştii... iute că iată numai 5 minute mai avem.

Eu îl privesc cu neîncredere, şi din cauza numelui, dar mai cu samă din statură şi tipul său nu'mi părea a fi un advocat.

— Bine Dle dr. eu nimic nu ştiu acuma, dar dacă nu-i vorbi bine — înaintea întregei obşteşti adunări — ţi-oi abzice apărarea.

— El mă strinse de mână şi-mi şopti amical.

— Las numai că vei auzi! Aşa se vede că nu ştii cine sunt eu.

— Aşa se vede mă rog de iertare,— apoi iar mă pusei pe scaunul meu de-'ntâia mână, — şi acum începu să mi-se urce părul în cap.

Un drag de procuror tinăr începu a mă lua şi dupăce cu un ton minunat, cu o dicţie admirabilă spuse istoria de o mie de ani, căzu ca fulgerul asupra mea: Mă ridică până la nori prin laude de expert, apoi deodată mă trânti la pământ — de tot ţără şi puzderi părea c'o să mă preface!

— Sărman de mine — îmi gândeam dacă asta are drept, atunci eu am să fiu imediat pus la răcoare.

Atât de bine le-a ştiut aşeza cuvintele sale detunătoare, grele ca glille ogorului, încât eu singur le credeam mai mai că-s drepte, şi instinctiv aruncai o privire la ajutorul meu, la »omul cât schiopul«. Juraţii cei mai bătrâni priveau la mine, dar zimbind, şi din ochii lor nu puteam observa nici bine — dar nici rău.

Deodată începe eroul meu, cu un glas subţire, neplăcut, abia auzibil — dar când vine colo, că: acum ori nici odată, — răsuna sala de voacea lui, lăudând limba maternă, şi zicând:

— Cine-a mai văzut, ca privighetoarea să cânte ca o broască. — Apoi Dle procuror, Dta crezi, că totdeauna ai dreptate! Dta eşti mă rog, ca acel vânător vestit, care totdeauna nimerea ţinta. Nici odată nu făcea greş, ci tot în mijlocul cercului chiar ochia, şi nimerea, încât a fost pus lumea în mirare. — Un bun amic al său însă nu lăsa lucru într'atâta, ci smulse dela el secretul dibăciei sale de ţintaş. Ce crezi dle procuror, pentruce nimeria vânătorul ăla ţinta din mijlocul arcului? — Pentrucă mai întâiu puşca şi numai după aia trăgea arcul în jur.

Dl procuror şi aci dintâiu şi-a slobozit gloanţele, însă arcul nu l va putea trage, că la asta nu-i dau răgaz, — nu mă rog dlor juraţi, pentrucă acel articlu numai onoare ar face şi fiilor noastre ungureşti, dar durere ziaristica noastră nu produce asemenea mărgărit re naturale şi frumoase. Sau eu fiindcă's ovreu, să nu mă mai pot ruga lui Dumnezeu în biserica mea, în limba mea? — In templul frumoasei naturi, toate limbile să salte, sau merită pedeapsă acela, care scrie în iubita sa dulce limbă maternă că:

— Privighetoarea şi toate păsările cântăreţe în limba lor laudă pe Domnul, deci cu cât este mai de lipsă, ca omul ca stare, să-şi iubească limba lui maternă.

Dlor juraţi! clientul meu, care la auzul detunăturilor dlui procuror a devenit confuz, acum tare samănă cu clientul lui Solones de odinioară, — că anume pe tatăl seu maşter cineva ucizându-l, lau asuprit pe el cu fapta pură du o în cărca lui, deşi nu era adevărat, — iar sfatul văzând că pe acuzat îl apără chiar Solones, — şi ştiind bine că acela trei zile nu gată a înşira puternicile argumente de nevinovăţie, încetul cu încetul juriul a adormit cu totul, şi l'au lăsat pe apărător să vorbească-'n vânt, — iar pe acuzat să stee în lanturi. — Dl procuror ar voi asta dela domnii juraţi, — şi în cazul de faţă, — dar nu se poate nici acum, dacă nici atunci n'a putut, — nevinovăţia trebue să învingă şi acum ca şi atunci, — căci Solones sări pe o masă, dete cu picioru , ş strigă tare:

— Dlor juraţi! — A fost un om ş a avut un măgar, şi l a vândut la alt om şi celalalt om i-a adus pielea îndărăpt spunând, că el numai măgar a cumpărat, nu şi pielea lui. Omul zicea că el l-a vândut cu totul...

Atunci sfatul se interesa de noua poveste a lui Solones, şi toţi jurii întrebară:

— Ei — şi?

— Şi când e vorba de pielea unui măgar, sfatul se interesează prea mult, — iar când e vorba de viaţa unui nevinovat — atunci sfatul doarme, — este ameţit de cap.

Clientul lui Solones a fost achitat!

— Acum când e vorba de a exercita sfânta dreptate în templul acesta al dreptăţii, — dl procuror îşi trage arcurile spuse şi vrea cu ori ce preţ să vă atragă ura d-voastră asupra clientului, care numai atâta a greşit, atâta e de vină — căci nu el a scris acest frumos articlu.

Cer sus şi tare, în numele dreptăţii ca acuzatul să fie achitat!

* * *

Cererea omului celui mic, dar cu mare minte, a fost împlinită. Iar când am părăsit templul dreptăţii, pe treptele intrebai pe advocatul meu, — că de ce a trebuit să mai zică şi vorba cu pricina — că nu eu am scris articlul, — dupăce odată s'a pus de bază acuzei şi procedurei?

— No, bine! — omul dacă nu poate cu doi cai scoate căruţa din imală, — iacă

neapărat de lipsă, ca să nu fim împiedecaţi la aşezarea lor şi la plantare, rădăcinile stricate se taie de tot, iar cele vătămate deasupra vătămăturei. Tăietura să fie totdeauna către pământ, pentru a se vindeca mai uşor. După aceea aşezăm pomii 2—3 ore cu rădăcina în un vas cu ciuruială făcută din lut (pământ galbin), balegă de vită şi apă. Pentru plantare luăm pomul din ciuruiala aceasta.

La plantare aşezăm pomul lângă par pe muşuroiul din mijlocul groapei având grije să nu-l punem mai adânc decât a stat în şcoala de pomi, fără mai bine ceva mai sus, căci cu pământul se mai aşează. Până unde a stat în pământ în şcoală se cunoaşte după coloarea coajei. Rădăcinile le aşezăm cu grije pe muşuroiu şi apoi cu mâna punem pământ bun şi fin pe rădăcini şi între ele. Indesând bine pământul cu mâna, ca să nu rămână spaţiuri goale. Dacă am acoperit rădăcinile cu cel puţin 5 cm. pământ, atunci putem îndesa pământul, călcându-l cu piciorul începând dela marginea groapei şi mergând spre mijloc. Peste pământul acesta putem pune un strat de gunoiu de 10 cm. grosime, care nu numai că îmbunătăţeşte pământul şi ofere (dă) diferite materii de nutremânt pomului, dar totodată îl apără şi contra pericolului de a se usca, conservând umezeala. Dacă plantaţia se face primăvara îl udăm după aceasta cu 3—4 căni (cofe) de apă şi apoi umplem groapa de tot cu pământul, care ar mai fi lângă groapă, făcând în jurul pomului o albie din pământ.

Terminând plantarea legăm pomul de parul bătut mai nainte. Parul să ajungă numai până sub coroană, iar vârful parului să rotunzeşte pentru a nu vătăma pomul. Pentru legat putem întrebuinţa pae sau nuiele de răchită (salcă). Pomul se leagă sub coroană şi la mijloc, legătura să aibă forma unui ∞ culcat, adecă să fie trasă şi între pom şi par ca să nu se frece unul de altul. Legătura să nu fie prea strânsă, ca pomul să se poată aşeza cu pământul.

Pomii plantaţi se taie şi anume la meri şi peri, mlădiţa să rămână de 70—80 cm. de lungă, la vişini, cireşi, caise, perseci rămân 5—6 ochiuri, la pruni ceva mai mult.

Nucii nu se taie.

Dacă plantarea pomilor s'a făcut toamna, atunci se taie numai în primăvara următoare.

In cas de secetă pomii trebuesc udaţi. E bine să acoperim albia făcută în jurul lor cu un gunoiu păios pentru a conserva (păstra) umezeala din pământ.

Pădureţii se plantează primăvara în şcoala de altoit. Pentru şcoala de altoit să se aleagă un loc plan (oblu) şi deschis, unde umblarea aerului nu e împedecată de ziduri, pomi etc. Pământul se rigolează (desfundă, întoarce) toamna sau iarna la 60 cm. adâncime. Primăvara plantăm pădureţii luând distanţa rândurilor de 80 cm., iar rând 40—50 cm. Pădureţii din rândul al doilea să cază la mijlocul pădureţilor din rândul întâiu, cei din rândul al treilea iar în direcţia celor din rândul întâiu. Prin împărţirea aceasta, razele soarelui pot străbate şi aerul, căldura pot circula mai uşor.

Pădureţii pentru plantare îi pregătim în modul următor: Rădăcinile vătămate sau stricate le depărtăm, rădăcina principală o scurtăm pe jumătate din lungime, celelalte numai puţin, mlădiţele de pe pădureţi le curăţim până la 30 cm. înălţime, ce e mai sus se scurtează. asemenea şi pădureţul se scurtează la 40 cm. lungime. După aceasta aşezăm rădăcinile pădureţilor în ciuruiala făcută din lut, balegă de vită şi apă şi apă şi din aceasta îi plantăm, udându-i bine cu apă.

Rentruca pădureţii să fie puşi în rând e bine a se folosi o sfoară împărţită şi lângă aceasta să aşezăm pădureţii în groapă.

Ingrijirea mai departe a pădureţilor constă în aceea, ca pământul să fie curăţit de buruieni, şi în cas de secotă, dacă e posibil, îi udăm.

Pădureţii se altoesc în luna Iulie-August prin oculare.

*Sibiiu*, 3 Martie 1908.

Comitetul central al »Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu«.

*Pantaleon Lucuţa*, prezident. *Vict. Tordăşanu*, secretar.

## Mulţămită publică.

Subscrişii conducători ai societăţilor de lectură dela gimnaziul român din loc (Societatea de lectură »Ioan Popasu«) şi dela şcoala comercială sup. rom. aduc mulţumitele lor tuturor marinimoşilor donatori, cari au contribuit la şedinţa publică a societăţilor, ţinută în 30 Martie 1908. Lista donatorilor este aceasta:

Internatul de Dşoare 14 cor. Ioan Ciurcu, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. Nicolae Dima câte 10 cor. Constantin Velcean căpitan, Dna Blebea, Dr. G. Venter câte 5 cor. Dnele Budiu, Dima, domnii Aurel Filip, Dr. V. Saftu, câte 4 coroane, D-na Baiulescu Maria. Virg. Oniţiu, Gh. Chelariu, N. Stinghe, câte 3 coroane, D. Marcea, A. Meşotă, dna E. Teconţia, dl Albulescu, Dr. C. Lacea, Dr. I. Bunea, Dr. Iosif Blaga, Dr. Suciu, P. Dima, Miculescu locotenent, dnele Oniţiu, Duşoiu, dl N. Furnică, dna Chiffa, d-nii Steriu, Gh. Şerban, Lenger, Petru Popoviciu, Nedelcu, Căldărea I. Petrovici, A. Ciortea, A. Banciu, Preotul Maximilian, Fraţii Dumitru şi Maria Jaliu, Inginer Stanciu, Dşoara Maxim câte 2 cor. Ioan Eremie, Dşoara Ilasievici câte 1.20 Dnele Aneta Groza, Susana Popovici, Maria Grădinar. Maria Navrea, Ioan Spuderca, Dşoarele Eug. Oancea, V. Barbu, Costi Oancea, Gh. Ciurcu, Gh Navrea, Popescu învăţător, Dşoara Neguţ, Dr. Al. Bogdan, A. Bogdan sublocotenent, Dşoara Suciu, Ilie Savu, Lupan, Dşoara Barbu, Dna Roncea, I. Furnică, Gămulea, Dşoara Mela Popea, N. N. Paraschiva Bădiţoiu, Dnele Branişte E. Bădiţoiu, Venter, Dl G. Şerban, V. Branişte, Neguţ, Furnică, Dobroz, Dna Bârsan, Dl. Meşan, Gh. Baboie, Gh. Preşmărean, Dşoara V. Butmăloi, Dl. Preşmărean; Ioan M., P. Percea, Dna Bratu câte 1 cor. Dna Manu 80 fil. Butmăloiu 78 fil. Dna Loga, Const. Voicu, Ioan Pârsan, Guşiu câte 60 fil. N. N. Muşlea învăţător, I. Basarab câte 50 fil. Dna Suciu, Dl. Iliescu, Dl. Ivan sergent, Dl. Hamzea câte 40 fil. Biräescu 20 fil. Şcolarii 9·10. Suma: Cor. 195·79.

*Dr. Alex. Bogdan*, prof. la gimnaziu. *Ioan Pricu*, prof. la şcoala comercială.

*

Subscrisul exprim şi pe aceasta cale cea mai adânc simţită mulţumită şi recunoscută tuturor concetăţenilor din Năsăud, inteligenţi, meseriaşi, industriaşi şi economi, cari în marea nenorocire cu care m'a lovit soartea prin aceea, că în 3 l. c. arzând casa în care am locuit, au ars între ce am avut în casă şi toate instrumentele de lucru, asa că am rămas fără putinţă de a'mi câştiga pânea de toate zilele; în urma colectei iniţiate de bunii prietini Ioan Androne hornar şi Ioan Nistor faur — cărora deosebit şi pentru aceasta le mulţumesc — au binevoit a mă ajuta cu bani.

Dumnezeu le răsplătească însutit ajutorul dat şi îi ferească de o astfel de nenorocire.

*Savu Hui*
măestru măsar în Năsăud.

## Din împărăţia chinezească.

Actualul împărat al celor 400,000.000 suflete de chinezi, este atât de nenorocit, scrie un ziar parizian, încât nici cerşitorii cari se tăvălesc ca câinii prin noroi, pentru o fărmătură de hrană, n'ar fi ispitiţi azi de splendorile, cari impresoară pe *fiul cerului* — cum se numeşte acest împărat.

In adevăr, e nenorocit împăratul Kuangsu şi ar fi mulţumit să i-se sfârşească viaţa cât mai curând. Dar iată câte ceva din viaţa lui: E fiul prinţului Cinen şi s'a născut în a 28 zi din a 6 lună a anului al 11, epoca Tong Ce; adecă e în vârstă de 36 de ani.

La moartea lui Tong-Ce împărăteasa Tse-Hi, soţia lui Hien-Fong şi mamă a împăratului Tong-Ce, alese împărat pe Tsai-Tien — actualul împărat Kuang-su — care era în vârstă de 3 ani. Scopul împărătesei era să îndepărteze pe adevăratul moştenitor, care ar fi domnit cu mama lui, spre a domni ea; tatăl lui Tsai-Tien a protestat înzădar contra intronării nedrepte a fiului său. In vremea în care împărăteasa Tse-Hi domnea, împăratul studia.

Căsătoria lui fu hotărîtă pentru a 2 lună din al 16 an al domniei lui. Obiceiul e ca în ziua căsătoriei, împăratul să aleagă în prezenţa prinţilor şi prinţeselor, trei din tinerele fete alese de împărăteasă şi înşirate în rând, într'o sală mare. Impăratul oferă celor pe cari le alege un sceptru numit »ju i«. Aşa fu şi în ziua căsătoriei lui Kuang-Su, care vru să ofere întâi, spre a fi primă împărăteasă, ju-i-ul unei fete tinere, Cen-Fei, pe care o iubea mult. Dar împărăteasa observând î-l luă din mână, şi-l dete nepoatei sale, fiica lui Koei-Hiang şi împăratul nu putu să facă din Cen-Fei decât a doua femeie.

După căsătorie luă domnia şi-şi dete seamă că China are nevoie de reforme; dar fiind înconjurat de miniştrii conservatori, continuă să domnească nouă ani ca şi predecesorii săi. In al 24-lea an al domniei, eşi la iveală un ministru Kang-Yu-Vei, care redactă decrete reformatoare şi pe cari împăratul le semnă numai decât, căci... e inteligent.

In a 13-a zi din a 8-a lună, împăratul trebuia să cheme la palat pe toţi prinţii şi miniştrii spre a-i obliga, sub pedeapsa cu moartea, să-şi taie cozile şi să îmbrace haine europeneşti pe cari le avea pregătite în palat.

Impăratul vroia să exileze pe împărăteasa, mătuşa sa — care împiedeca se întâmplarea aceasta, dar fu tradat de generalul Yuen-fe kai.

Tse-Hi se urcă din nou declarând că împăratul e bolnav şi că nu poate ţinea în mâni soartea Chinei. La 1900. împărăteasa fuge din Peking — cu ocazia pătrunderei în capitala Chinei a trupelor internaţionale — luând cu sine gajul de suveranitate, pe bietul Kuang-su; dar înainte de fugă îşi potoleşte ura contra iubitei împăratului, a doua soţie Ceu-Fei, poruncind servitorilor ei s-o arunce în puţ, şi spre a fi sigură că nu va mai reveni, ordonă, nesocotind lacrămile împăratului îngenunchiat înaintea ei, să se arunce bolovani asupra nenorocitei, care să sbătea în fundul puţului.

China şi-a recăpătat liniştea, împărăteasa a reîntrat în Capitală, dar împăratul nu e mai fericit. Cu soţia sa legitimă trăieşte foarte rău. Aceasta s'ar fi plâns chiar mătuşei sale, care a pedepsit pe împărat cu depărtarea în a 8-a 9-a şi a 10-a lună.

Impăratul aşteaptă moartea, spre a fi scăpat de chinurile morale şi fizice pe cari le îndură, spre a se numi *fiul cerului*

## Cugetări.

Când m'am născut am plâns, şi fiecare zi cât am trăit mi-a dovedit, că am avut dreptate.

*Lenau.*

*

Când femeia iubeşte îşi pierde inima; când bărbatul iubeşte îşi pierde mintea.

*Hilarius.*

*

Mândria e egală la toţi oamenii, şi nu e deosebire decât în mijloacele şi felul de a o arăta la lumină.

*

Se pare că natura care pentru a ne face fericiţi a împărţit aşa de cuminte organele corpului nostru, ne-a dat şi mândria pentru a ne scuti de durerea de a cunoaşte scăderile noastre.

*La Rochefoucauld.*

*

Adevărul trebue să se impue fără violenţă.

*

Nu trebue să fie deosebire între rude şi străini.

*

înhamă şi pe al treilea, şi atunci e sigur că-l scoate, — ieri am scos pe Slovacii din belea, azi pe Român...

— Bată-te norocul dle advocat, da şod mai eşti.

— Va să zică n'ai avut lipsă să-mi abzici apărarea!

— Scuză dle, şi sincere mulţămiri!

*Noia Oardin.*

## Deochiul.

Dacă studiem viaţa ţăranului dela sate ne întâlnim cu o mulţime de obiceiuri şi credinţe, cari îşi au începutul în trecutul cel mai depărtat şi cari până în prezent sunt atât de înrădăcinate în aceasta clasă, încât numai cu greu vor fi stirpite.

Deochiul încă este o veche credinţă, erezită dela moşi-strămoşi şi o vor mai erezi-o strănepoţi de strănepoţi până când îi va sosi oara morţii...

E curios, că acestui rău i-se atribue o atenţiune de tot mare din partea ţăranilor şi dacă s'ar întâmplă să debarci contra lui, ca contra unui ce, care nu există şi nici când nu a existat, ţi ai aprins paie în cap!

El constă în schimbarea pe neaşteptate a sănătăţii în morb. Dacă cineva petrecând în aer stricat se înbolnăveşte, susţin, că e deochiat. Tot asemenea, dacă cineva mâncând ceva mâncări rele şi astfel stricându-şi stomacul, simte dureri prin el, e deochiat. Ba şi o neînsemnată durere de cap, care de regulă din funcţionarea neregulată a stomacului provine, îşi află explicarea în deochiu

Aceasta epidemie atât de temută nu se îndestuleşte însă numai cu victime culese din societatea omenească, fără se estinde şi la animale, la pomi etc. Şi e ceva interesant, că de regulă persoanele cele mai frumoase, animalele cele mai de preţ şi pomii cei mai productivi cad jertfă acestui inimic.

Dacă e deochiat un om şi nu umblă în pripă după vindecarea lui, de regulă e fiul morţii, sau la cazul când nu ar muri, ajunge în o stare fizică ori psihică deplorabilă.

O vită deochiată piere, totasemenea un pom deochiat devine nefructifăr pentru totdeauna, sau se usucă. Ba femeile susţin, că chiar şi aluatul de pâne se deoache şi atunci pânea rămâne necrescută.

Sunt tare temuţi pentru deochiu oamenii, cari sunt lăptaţi în două rînduri, totasemenea oamenii, cari au privire lacomă. Când un om priveşte cu mirare ceva şi-şi aduce aminte de deochiu, atunci acel respectiv nu deoache — la dincontră se susţine, că acela deoache.

Deochiul, ca şi ori-care morb îşi are medicamentele sale. Ca răul provenit din deochiu să fie premenit să folosesc o mulţime de semne, cari atrag atenţiunea privitorului asupra deochiului şi astfel consecinţele acestui rău sunt încurajate. Aşa d. e. oamenii mari, de regulă îşi coasă în gulerul cămeşii o bucată de aiu susţinând, că astfel nu pot fi deochiaţi. La copiii mici le leagă de mână coardă de violină, sau le pun la grumaz un ban, un ghioc şi trei mărgeluţe din un lemn numit drîmoc. La vite leagă lână colorată în roşu. Tot aşa purced şi cu pomii frumoşi şi straturile de legumi.

Pe lângă toate aceste semne se poate întâmpla însă, ca unii oameni sau animale să fie deochiate şi în acest caz se purcede în modul următor:

Să ia un vas cu apă limpede şi se aruncă în la trei bucăţi de cărbuni aprinşi, mai buni sunt cărbunii de porumbel. Inainte de ce s'ar fi aruncat cărbunii în apă, se face semnul sfintei cruci şi se numără în seria inversă. Când se aruncă primul cărbune, se zice 3, când se aruncă al doilea se zice 2 şi când se aruncă al 3-lea se zice 1. Dupăce s'a terminat cu aceste, se rostesc următoarele cuvinte:

De-i deochiat de bărbat
D-zeu să-i deie leac,
De va fi de june ori fată
Deie-i leac Maica curată,
Iară de o fi de muiere
Maica sfântă leac să i deie.

Terminând cu aceste se zice:

D-zeu te-o dat, D-zeu te mântuiască,
D-zeu te-o dat, D-zeu te curăţească.
La D-zeu e nădejde
Ajutorul meu la D-zeul meu este.

După aceste se aruncă de 3-ori cu vârful cuţitului apă din vasul cu cărbunii stinşi pe foc şi să zic cuvintele:

Mântuieşte-l Doamne, ispăşeşte-l Doamne; când apoi suflă de 3-ori peste vasul cu cărbunii stinşi pentru deochiu.

Când s'a terminat cu apa pregătită contra deochiului, se dă celui deochiat să bea de 3-ori din ea, apoi se udă pe frunte şi în jurul inimei. Restul apoi se aruncă pe ţiţina uşei, zicând: că dupăcum se deschide uşa de timpuriu, aşa să treacă şi deochiul.

Se întâmplă însă, că vitele pot fi deochiate în drum şi atunci e eschisă posibilitatea de a putea stinge cărbuni, căci lipseşte apa şi focul. In acest caz omul se pleacă şi ia pământ de sub vita deochiată şi aruncă de 3-ori peste ea, zicând:

D-zeu te ispăşască,
D-zeu te mântuiască.

Când s'ar întâmpla, ca persoana, care a deochiat să fie cunoscută, atunci respectivul se chiamă la bolnav şi suflând de 3 ori peste el, se crede, că cel deochiat îşi află vindecarea.

Iată pe scurt ceeace crede poporul din părţile noastre în deochiu şi modul cum se ajută în vindecarea lui. E adevărat, că totul e un lucru neînsemnat, şi ar fi bine, ca conducătorii poporului să se nisuiască a-l stârpi.

*Cacova*, în 8 Aprilie 1908.

*Aug. Ocnean.*

Ori câtă grijă am pune pentru nutremântul şi corpul nostru, nimic nu va putea prelungi viaţa cu un ceas măcar.

*Tolstoy.*

---

# MULTE ŞI DE TOATE.

**Erburi otrăvitoare.**

Coada calului s'a constatat de otrăvitoare pentru animale. Acestea o mânâncă cu oarecare scârbă, însă fiind flămânde, nu o bagă de seamă şi o mânâncă cu celelalte ierburi.

In Germania, Lohmann a scos din aceste soiuri de ierburi, o otravă aşa de tare, încât injectată sub pielea animalelor, le omoară în 15—25 de minute, cu nişte crampe, convulziuni şi fenomene de paralizie foarte puternice.

Aşa dar, toţi acei care cunosc aceasta buruiană, să ferească vitele de a o mânca.

*

**Vicleniа vulpei.**

Un călător trecând printr'o pădure a întâlnit în calea sa un şarpe mare, care gemeà de durere sub un bolovan ce căzuse pe el, încât nu se putea mişca din loc

Şarpele a zis deci către călător:

— Rogu-te, creştine, scapă mă de năcazul ce a dat peste mine, dă la o parte bolovanul acesta, şi întotdeauna îţi voi fi recunoscător.

Călătorul a stat pe gânduri, neştiind ce să facă; iar şarpele din nou şi-a repetat rugămintea.

Atunci călătorului i-s'a făcut milă de durerile şarpelui, a dat bolovanul la o parte, şi l-a scăpat de moarte.

Şarpele a mulţumit călătorului, care şi-a urmat calea mai departe.

Abia a făcut însă câţiva paşi, când şarpele i-a eşit în cale, zicându-i cu răutate:

— De două zile eu n'am mâncat nimic. Foamea mă răzbeşte. Trebue să sug sângele din tine, căci altfel mă prăpădesc.

Călătorul cuprins de frică şi groază s'a rugat de şarpe să-i cruţe viaţa, căci el i-a făcut mare bine, l'a scăpat de moarte.

Dar şarpele nu a voit să audă de aceasta.

In timpul acesta soseşte o vulpe la ei.

Călătorul povesteşte vulpei cele întâmplate şi o roagă să facă judecată între el şi şarpe.

— Ca să pot face judecată dreaptă între voi — a început să zică vulpea — trebue să mergem la faţa locului, unde ai dat la o parte bolovanul de pe şarpe.

Invoindu-se şi şarpele la aceasta, cu toţii au mers la locul cu pricina, unde vulpea a zis către şarpe:

— Aşază-te în locul unde a căzut bolovanul pe tine.

Şarpele fără împotrivire a făcut aceasta, iar vulpea s'a întors către călător şi i-a zis:

— Arată-mi cum a stat bolovanul pe şarpe?

Călătorul a aşezat bolovanul pe şarpe.

— Judecata e făcută — a zis cu viclenie vulpea către călător. Dacă şi acum ţi-e milă de şarpe, dă iară bolovanul la o parte.

Călătorul a mulţumit vulpei, şi fericit şi-a urmat calea; iar şarpele din nou a început să geamă de durere.

Comunicată de *Alex Ţinţariu.*

*

**Raportul între naşterile de sex masculin şi cele de sex feminin.**

S'a constatat de mult timp, că nu există o împărţeală dreaptă între naşterile de sexul masculin şi cele de sexul feminin, findcă naşterile masculine întrec pe cele feminine. Proporţia, în care naşterile masculine întrec pe cele feminine, nu este însă aceeasi la toate popoarele din Europa. Mai mulţi copii de sex masculin se nasc în Grecia, România, Spania si Portugalia. In Grecia din 1000 de copii noi-născuţi 530 sunt de sexul masculin şi 470 de sexul feminin. In România din 1000 de copii noi-născuţi, 524 sunt de sexul masculin şi 476 de sexul feminin. Aproape aceeaşi proporţie este în Spania şi Portugalia. In toate celelalte ţări din Europa din 1000 de copii noi-născuţi 513 sunt de sexul masculin şi 487 de sexul feminin. Mai mică este diferenţa aceasta în Englitera şi Polonia rusească.

De notat este, că între copii ilegitimi mai mulţi sunt de sexul masculin, ca între copii legitimi. S'a mai observat apoi, că la ţară se nasc mai mulţi copii de sexul masculin, ca în oraşe.

Mai mare înfluinţă asupra sexului pare să aibă vârsta părinţilor şi mai ales a tatălui. Dacă tata şi mama sunt în vârstă sub 25 de ani, copiii lor sunt în maioritate de sexul masculin. Dacă tatăl este în vârsta peste 35 de ani, iar mama sub 25 de ani, nu mai prevalează sexul masculin la descendenţii lor.

Dintre copii cei dintâiu născuţi mai mulţi sunt de sexul masculin.

O mare înfluinţă pentru înmulţirea sexului masculin are sănătatea părinţilor. Din părinţi artritici, sifilitici şi alcoolici se nasc mai puţini copii de sexul masculin, ca din părinţi sănătoşi.

*»Sănătate«.*

**Poşta Redacţiunei.**

*Mai multor parochieni din Răşnov.* Cele trimise se vor publica în extras în numărul viitor.

---

☞ *Domnii abonaţi, cari pe ziua de 1 Aprilie v. nu şi-au reinoit încă abonamentul, să binevoiască a-l reinoi neamânat, ca să nu li-se intrerupă espedarea ziarului.*

*Administraţiunea*
**„Gazetei Transilvaniei".**

---

**Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.**
**Redactor respons.: Victor Branisce.**



## Avis!

La societatea comercială **„Consum" în Blaj se caută** un funcţionar comercial pentru conducerea cărţilor de comptabilitate. Prefereţi sunt şi cei cari se pricep în branşa băcăniei.

(121,1—3.)

---

Nr. 120/908.

# Publicaţiune.

**Joi în 23 Aprilie a. c. la 10 oare a. m.** se va ţinea în cancelaria administraţiunei pădurilor oraş-timiş (în Brassó, strada argintarilor nr. 5, etagiul I, uşa nr. 4) licitaţiune cu oferte în scris pentru **darea în arândă** a următoarelor locuri de păşune în pădure din revirul oraş-timiş pe timp de 6 ani dela 1909 Ianuarie 1 până la finea anului 1914:

**A. Revirul oraş-timiş:**

I. Obiect de păşune: (Trainer — Crucur mic, Timiş: Vârna, valea vormii, Lamba mică). a) păşunea de pădure 798.12 K.-J., b) livezile 16v. 64 K.-J., suma 814.76 K.-J.

**B Revirul oraş:**

II. Obiect de păşune: Drester, Crucur mare, Ruja până la groapa gredinar. a) pădure 460.05 K.-J., b) livezile 27.64 suma 487.69 K.-J.

III. Obiect de păşune: Valea cu apa, poiana lui brâncă, stâna Navrea etc., a) pădure 661.72 K.-J., b) livezile 9.2 K.-J., suma 670.9 K.-J.

IV. Obiect de păşune: Dillenloch, Hulla, Krumergrund, Triangel, Poiana neagului a) pădure 541.0 K.-J., b) livezile 6.6 K.-J., suma 547.6 K.-J.

V. Obiect de păşune: Şuşoaika, Poiana bocşi, Pisculug etc. a) pădure 422.4 K.-J., b) livezile 42.5 K.-J., suma 464.9 K.-J.

VI. Obiect de păşune: Kuhstall, Händschl. a) pădure 95.3 K.-J., b) livezile 24.7 K.-J., suma 120 K.-J.

**C Revirul Timiş:**

VII. Obiect de păşune: Lamba mare, valea morari, Drágavölgy (piscu richiţi). a) pădure 1042.16 K.-J., b) livezile 7.65 K.-J., suma 1040.81 K.-J.

VIII. Obiect de păşune: Muntele Postovar cu pădure împrăştiat: Lipiaş, valea calului, Postovar. a) pădure 587.43 K.-J., muntele şi livezile 143.23 K.-J., suma 730.66 K.-J.

IX. Obiect de păşune: Boerszállás până la drumul Predealului. a) pădure 1029.51 K.-J.; b) livezile 15.12 K.-J., suma 1044.63 K-J.

X. Obiect de păşune: Drumul Predealului până la Száraztimiş. a) pădure 696.76 K.-J, b) livezile 51.25 K.-J., suma 748.01 K.-J.

Fie-care obiect sub I—X destituite se dă în arândă.

Oferte închise, timbrate în ordine şi scris cu sumele oferite şi declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi se supune acelora sunt a se prezenta la administraţia pădurilor oraş-timiş până la 23 Aprilie a. c. la 10 oare a. m., pentru-că oferte întârziate nu se primesc.

Condiţiunile de arândă se pot lua în vedere în cancelaria subscrisă.

Brassó, în 7 Aprilie 1908.

(123,1—2) **Administraţia pădurilor oraş-Timiş.**

---

Nr. 119/908

## PUBLICAŢIUNE.

**Miercuri în 22 Aprilie 1908, la 10 oare a. m.** se va ţinea în cancelaria administraţiunei forestiere oraş-Timiş licitaţiune cu oferte în scris pentru exarendarea pe timpul de 6 ani, adecă dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decemvrie 1914 a următoarelor cariere de piatră:

**A) Revirul orăşenesc.**

1. Cariera de piatră dela Honterus cu o suprafaţă de 640□° stânjini.
2. Carierele de piatră de lângă stupinele Lupan şi Kertsch C. II. desp. şir 20 cu o suprafaţă de 3 jug. cat. 1120□° stânjini.

**B) Revirul forestier Timiş.**

3. Cariera de piatră lamba A. III. Nro. 102 cu o suprafaţă de 560□°.
4. Cariera de piatră Vladitz A. II. Nro. 44 cu o suprafaţă de 1 jug. 320□°.
5. Cariera de piatră din Timişul uscat A. I. Nro 5, 6, 8, şi 10, cu o suprafaţă de 7 jug. 1040□°.

Fie-care carieră de piatră se arendează deosebit. Ofertele făcute în scris, provăzute cu timbru de 1 Cor. şi cu un vadiu de 10% din suma oferită ca arândă, închise într'o cuvertă, care să cuprindă suma oferită de arândă în cifre, în litere şi să cuprindă declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile de licitaţie şi că — fără excepţie — se supune acelora, toate acestea au a se subşterne magistratului până la 22 Aprilie a. c. la 10 oare a. m., căci ofertele ce vor intra după acest termin, precum şi ofertele primite ulterior nu se vor luà în considerare.

Condiţiunile mai detailate se pot vedea în cancelaria administraţii forestiere orăşeneşti.

Brassó, în 6 Aprilie 1908.

(2—2.) **Administraţia forestieră oraş-Timiş.**

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à 10 fileri se vinde la zaraful Dumitru Pop, şi la Eremias Nepoţii.

**La numărul acesta se alătură un adaus de 2 pag.: Fundaţiunea George Pilţea.**

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.